

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Gratia divina contritis crimina delet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

ut fornicationis non perducatur ad chaos, in eo legitur, lapsa fornicationis, liceat.

C. XVII. ¶ Puniatur, qui hac crimina committit, non tamen legitimam dimittat, uxorem.

Item a.

S I b quis cum matre i fornicatus fuerit spirituali anathematis, ut scitis, percutitur icibus. Similiter autem & illum percutere promulgamus, qui cum ea, quam de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum illa, quam ante Episcopum tenuerit, cum sacro chrismate fuerit uncta, fornicationis perpetraverit scelus: legitimam tamen, si habuit, non dimittat uxorem.

9 pars. Quos 2 enim Deus conjunxit, iudex sua auctoritate separare non debet.

1 ¶ Cum matre] Sic in Pannormia, & apud Ivonem p. 9. c. 36. sed apud eundem p. 1. c. 138. legitur: si quis cum commate, sicut etiam in concilio Vuormaciensi.

2 ¶ Quos enim] Hac non sicut in Vuormaciensi, neq. apud Ivonem, sed sicut eadem in Pannormia.

C. XVIII. ¶ Non homo separat, quos pena condemnat.

Quoniam Isidorus hoc aliter intelligat, dicens.

Q Vos e Deus conjunxit, homo non separat. Quis quomodo? subaudi violenter, sine lege, absque ratione, quos Deus conjunxit, homo non separat. Non enim homo separat, quos pena condemnat, quos reatus accusat, quos maleficium coarctat.

Verum hoc pro his dictum intelligitur, quos iudices seculi pro suis sceleribus legum severitate percellunt, quos vel morte puniunt, vel deportari iubent.

C. XIX. ¶ De eodem.

Item ex Concilio Toletano VI. c. 8.

16. ANTIQUI d & sanctissimi est patris sententia Papae Leonis, ut is, qui in ztatis adolescentia positus, dum mortis formidat casum, pervenerit ad poenitentiae remedium, si conjugatus forte e fuerit incontinens, ne postea adulterii lapsum incurrat, redeat ad pristinum conjugium, quousque possit adipisci temporis maturitate continentiae statum: quod nos sicut de viris, ita de feminis aequo modo censemus. Non quidem hoc generaliter, & canonicè est praeceptum, sed constat à nobis pro humana fragilitate indulgendum. Et dumtaxat ratione, ut si is, qui poenitentiae non est legibus deditus, ante ab hac vita decesserit, quam ex consensu ad continentiam unus eorum fuerit regressus, superstitionem liceat denuò ad uxoris transire amplexus. Si autem illius vita extiterit superstes, qui non accepit absolutionem f poenitentis, nubat, si se continere non potest, & alterius g confortio fruatur uxoris. Quod de utroque sexu quomodo à nobis manifestum est esse decretum: ita videlicet, ut in omnibus sacerdotis expectetur ordinatio, ut iuxta quod ztatem aptam perspexerit, poenitentiae, absolutionis, vel distinctionis tribuat legem.

1 ¶ Vnus eorum] In antiquis conciliorum editionibus est, eorum unde: in uno Vaticano codice, alter eorumdem: in codice Luxemburgi regio, ad continentiam eorum fuerit. in posterioribus autem Coloniensibus editionibus, alter ad continentiam eat, unde fuerit regressus. Itaq. in tanta varietate retenta est vulgata lectio Gratiani, quae est in manuscriptis quoz, ipsius exemplaribus.

a al. Idem. b. In eodem concilio, cap. 39. Ivo. part. 1. c. 138. & part. 9. cap. 26. Pannorm. l. 7. c. 64. c. Matib. 19. d. Sup. ead. in adolescentia. e. al. est frater. f. al. benedictionem. g. al. uxoribus.

TRACTATUS DE

Poenitentia.

QVÆSTIO III.

H I breviter decessit, in quibus extra negotii solum de quantum evagari sumus, ad proposita causa tertiam quaestionem per tractandam (qua quartur):

DISTINCTIO I.

V Trum i sola cordis contritione, & secreta satisfactio, absque oris confessione quisq. possit Deo satisfacere.) redeamus. Sicut enim qui dicitur, quemlibet criminis veniam sine confessione salta ecclesia, & sacerdotali iudicio posse promereri, iuxta illud Ambrosii super Lucam ad cap. 22.

¶ Gratianus ad explicandam hanc tertiam quaestionem multa attulit. Quam per longam tractationem, qui cura sequuti sumus, in septem distinctiones divisimus. In antiquioribus enim exemplaribus nulla est distinctionum separatio: in aliquibus vero in margine tantum est, Distinctio prima, secunda, &c.

1 ¶ Vtrum [sola] Hac conjugenda sunt cum superioribus, quoadmodum in pervestigis suis conjuncta: ab illis enim pendunt.

C. I.

P Etrus a doluit & flevit, quia erravit, ut homo. Non invenio, quid dixerit, invenio, quod fleverit: lacrymas ejus lego, satisfactionem non lego.

C. II.

Item i.

L Achrymæ b lavent delictum, quod voce padoe c confiteri.

1 ¶ Item] Sequatur, Ioannes Chrysostomus, episcopus quem hac ipsa oratio verba non sunt inventa. Sed quod B. Ambrosium possit ultima verba capitis precedentis sequitur. Sed quod defendi non potest, absolvi potest. Lavent lacrymarum delictum, &c. & Ambrosium citat Magister sententiarum.

C. III.

Item Propheta.

S Acrificium e Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies.

C. IV.

Item.

D Ixi d, confitebor ad veriam me in iustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.

C. V.

Quod Augustinus exponit ait.

M Agna e pietas Dei, ut ad solam promissionem peccata dimiserit. ¶ Nondum pronuntiat ore, & tamen Deus jam audit in corde, quia ipsum dicit, quibus quoddam pronuntiare est. Votum enim pro opere reparatur.

¶ Initium usq. ad vers. Nondum. est Caspiteri, quem etiam glossa ordinario, & magister. Qua vero sequatur, magna ex parte sunt ex B. Augustino.

C. VI.

Cod. lib. 1. de Episcopis & cler. Imperator Iovianus.

2 S I quis f, non dicam rapere, sed attentare tantummodo jungendi causa matronis sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali poena feriatur g.

C. VII.

Item lib. 2. tit. de postulando Imp. Leo & Anthemius Nicestrato Praefecto praetoris.

N Emo vel in foro magnitudinis tuae, vel in provinciali iudicio, vel apud quocunq. iudicem accedat ad rogatorum confortium, nisi sacrosanctis catholicae religionis fuerit imbutus mysteriis. Sin autem aliquid quoquo modo, vel quadam machinatione si-

a Sent. 4. dist. 17. Luc. 22. b. Ivo ibid. c. Psalm. 101. d. Psalm. 31. e. Gloss. ordin. in eum locum ex Augusti. & Caspitero. Sup. 17. q. 1. qui bona, verbe magna parat. Sent. iud. f. Tit. 3. & cod. Theod. l. 9. tit. 25. l. 2. 3. q. 2. si quis non dicam. Tit. part. dist. 1. 2. 6. 7. Poly. l. 4. tit. 25. g. al. feriatur. Sum.

atum, vel attentatum fuerit, officium quidem sublimitatis: totum librarum auri iacturam pro condemnatione sustineat.

C. VIII.

litem A. A. ibidem continetur.

Quicumque a ausus fuerit contra providum nostrae clementiae decretum, officium advocacionis per subreptionem arripere, & prohibitum patrocinium praestiterit: ab advocacionis officio remotos, styllum proscriptio- nis, atque perpetui exilii specialiter sustinebit: scilicet etiam provinciarum rectoribus, quod is sub cuius admini- stratione aliquid huiusmodi fuerit attentatum, partis ho- norum dimidiae proscriptioem, & poenam exilii per quinquennium sustinebit.

C. IX.

Item lib. 9. eod. tit. ad legem Iuliam majesta- tis, l. 1.

Quisquis b. cum militibus, &c. cogitaverit (eandem e- nim severitate voluntatem sceleris, qua effectum puni- ti jura voluerunt) ipse quidem, &c.

Item c. ad legem Corneliam de Siciariis. [Et quis cum telo am- bulaverit hominum necandi causa, sicut is, qui hominem occiderit, vel cuius delo male factum erit commissum, legis Corneliae de Sici- arii poena coe cetero.]

C. X.

Impp. Valentin. Valens, & Gratianus.

Si quis necandi infantis piaculum aggressus, aggressa- re sit, licet capitali supplicio esse puniendum.

C. XI.

Impp. Gratianus, Valentinianus, Theodo- sius, & Arcadius.

Si forte mulier marito mortis parasit infidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuisse inveniat, vel si forte maritus eodem modo infectetur uxorem, in eadem quaestione ab omni familia non sol- lum mariti, sed etiam uxoris suae (quae tamen tunc tem- poris domi fuerit) quaerendum est, sine cuiusquam de- fensione.

C. XII.

Item ff. tit. e. de injuriis, l. 1. sed est quaestio.

Si quis tam feminam, quam masculum, sive inge- nuos, sive libertinos, impudicos facere attentave- rit, injuriarum tenebitur. Sed & si servi pudicitia attenta- ta fuerit, injuriarum f. locum habet. Attentari pudici- tia dicitur, cum id agitur, ut ex pudico impudicus fiat. Non solum is injuriarum tenetur, qui fecit injuriam, hoc est, qui percussit, verum ille quoque continetur, qui do- lo fecit, vel qui curavit, ut cui mala pugno percute- retur.

C. XIII.

Item lege, g. Apud Labeonem.

Si quis pulsatus quidem non est, verum manus adactus cum levata, & saepe territus est, quasi vapularurus, non tamen percussit, utili injuriarum actione tenetur.

C. XIV.

3 pars. Contra titulum h. de poenis.

Cogitationis poenam nemo patitur.

C. XV.

Item titulo de k. extraordinariis crimi- nibus.

Solicitatores alienarum nuptiarum, itemque matri- moniorum interpellatores, etsi effectum sceleris po- tiri non possint, propter voluntatem tamen pernicio- se libidinis extra ordinem puniuntur. § 7. ¶ Qui pue-

a Item vero quicumque. b Sup. 6. qu. 1. si quis. c Eod. lib. 9. tit. 1. l. 6. ibid. continetur. d Ibid. e Lib. 47. digesti. tit. 1. § 1. al. injuriarum actio. g Ibid. l. 10. ibid. h Lib. 41. digesti. tit. 19. l. 2. i al. patitur. k Lib. 47. digesti. tit. 1. l. 1.

ro stuprum (abducto ab eo, vel corrupto comite) persua- serit, aut mulierem, puellamve interpellaverit, quidve impudicitiae gratia fecerit, domum i praeverit, preti- umve, quo is persuadeat, dederit, perfecto flagitio, puni- tur capite, imperfecto, in insulam deportatur. Corrupti comites summo supplicio afficiuntur.

¶ Domum] Sic etiam in sententia Pauli, lib. 5. tit. 4. vers. qui puero, sed in Pandectis a Florentinis legitur, domum.

C. XVI.

Item titulo de furtis.

Vulgaris est quaestio, an is, qui ex acervo frumenti modium sustulit, totius rei furtum faciat, an vero e- jus tantum, quod abstulit. Oñius tortus acervi furem esse putat. Nam & qui autem alicuius tetigit (inquit Trebatius) totum eum videtur tetigisse. Proinde & qui dolium aperit, & inde parum vini abstulit, non tantum ejus, quod abstulit, verum totius b furtum videtur fecisse. Sed verum est in tantum eos furi actione teneri, quantum abstulerunt. Nam & si quis armarium, quod tollere non poterat, aperuerit, & omnes res, quae in eo e- rant, contrectaverit, atque ita discesserit, deinde reversus unam ex his abstulerit, & antequam se reciperet, quò de- stinaverat, deprehensus fuerit, ejusdem rei & manifestus, & nec manifestus fur erit. Sed & si quis segetem ante r lucem secat, & contrectat, ejus, quod secat, manifestus, & nec manifestus fur est.

¶ Ante lucem] In Pandectis Florentinis legitur, sed & qui segetem luce secat.

C. XVII.

Item lib. 2. tit. Quod quisquis juris, l. 1.

Hec autem verba: [Quod statuerit, qui jurisdic- tio] ni praest. cum effectu accipimus, non verbotenus: & ideo, si cum vellet statuere, prohibitus sit, nec effe- ctum decretum habuit, cessat edictum. Nam [Statuit] verbum rem perfectam significat, & consummatam inju- riam, non ceptam.

C. XVIII.

Poenae (sicut in ff. c. tit. de poenis legitur,) legum interpre- tatione mollienda sunt potius, quam exasperanda.

Atque ideo proprium casum non excedunt, sed quae de vaptu vir- ginum, vel advocatu, seu de crimine majestatis, vel de Siciariis dicta sunt, favore religionis & fidei, atque principali odio Siciariorum in- triducta sunt. Injuriarum vero pro earum varietate multipliciter qui reus fieri potest. Varietas itaque criminum, varietatem indu- cit poenarum.

C. XIX.

Unde in Digestis d. tit. de poenis.

¶ Ut facta puniuntur, ut furta, caedesque; aut di- pta, ut convitia, & infida advocaciones; aut scri- pta, ut falsa, & famosi libelli; aut consilia, ut conjura- tiones, & latronum conscientia, quousque alios sua- dendo juvissit, seeleris est instar. ¶ Sed haec quatuor genera consideranda sunt septem modis, causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, eventu. Causa, ut in verberibus, quae impunita sunt a magistro illata, vel parente: quoniam emendationis, non injuriae gratia vi- dentur adhiberi. Pununtur, cum quis per iram ab ex- traneo pulsatus est. Persona dupliciter spectatur, ejus qui fecit, & ejus qui passus est. Aliter enim puniuntur ex eisdem facinoribus servi, quam liberi, & aliter, qui quidquam in Dominum, parentemve ausus est, quam qui in extraneum, in magistrum, vel in privatum. In huiusmodi consideratione, aetatis quoque ratio habea- tur. Locus facit, ut idem, vel furtum, vel sacrilegium sit, & capite luendum, vel minore supplicio. Tempus discernit emanforem a furtivo 1, & effractorem, vel fu- rem diurnum a nocturno. Qualitate, cum factum vel a- trocius, vel levius est: ut furta manifesta à nec manifestis

a Lib. 47. digesti. tit. 2. l. 21. b totius videtur fur esse, origi- c Lib. 41. digesti. tit. 19. l. 42. d Ibid. l. 6.

discerni solent, rixæ à grassaturis, expilationes à furtis, à violentia petulantia, de qua re maximus apud Græcos orator Demosthenes sic ait.

Οὐ γὰρ ἡ σπέρη παρῆενε τῶν ὀργῶν, ἀλλ' ἡ ἀτιμία ἐδί το πύπτου τοῖς ἰλευθῆρας ἐστὶ δεινὸν (καίπερ δυνάμει) ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πάλαι γὰρ αὐ ποίησεν ὁ τύπτων, ἂν ἀδρῆς Ἀθῶναιος, ἂν ἴνα ὁ τὰ δὲν ἐδ' αὐ ἀπαρῆλαι δὲ αὐδ' ἴτιρα, τὸ ἀρημάτι. τὸ βλεμματι. τῆ φωνῆ ὅταν ὡς ὕβρειων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑπαρχῶν, ὅταν κοινὸν ὕλοις, ὅταν ἐπικόρη. τὰντα κινῶ, ταῦτα ἐξίστην ἀνδράπων ἀνδρῶν ὄντων τὸ ἀρεπυλακίσεω. Id est, Non enim iram plaga concitavit, sed ipsa facti indignitas. Neque tam ingenius grave est cædi, (quanquam grave est,) quam per contumeliam cædi. Siquidem multa is, qui alium cædit, admittere potest (quorum magnam partem is, qui verberibus affectus est, alteri a renuntiare ac repræsentare nequit) habitu corporis, vultu, vociferatione, nunc ut contumeliam inferens, nunc ut inimicum se gerens, nunc pugnum ducens, nunc in malam cædens. Hæc movent : hæc de statu mentis deturbant homines propudii, ac fugillationis non assuetos.] Quantitas discernit furem ab abigeo. Nam qui unum suum surripuerit, ut fur coërebitur : qui gregem, ut abigeus. Eventus spectatur, ut a clementissimo 3 quoque facta : quamquam lex non minus eum, qui occidendi hominis causa cum telo fuerit, quam eum, qui occiderit, puniat : & ideo apud Græcos exilio voluntario fortissimi castus luebantur, ut apud præcipuum potestatum scriptum est.

Ἐδὲ ἐμὲ τὴν δὲ ἰόντων Μενότιου ἐξ Ὁ πόντου. Ἡ γὰρ ὁμότερον δ' ἀδραστησίης ἕπο λυγρῆς. Ἡ μασί τῆ εἰς πῦρ δὲ κτ τῆτων Ἀμφιδωμου. Νεπι- σὺν ἰδὲ λων, μὲν ἔσπε γελουσι γελωδῆς. Id est.

Quo pherum me tempore vestras duxit ad ædes, Ex Opoente Pater, dira pro cade patrata: Ob talos nempe ira percitus Amphidamantis, Cum gnatum imprudens simul, inuitusque peremi.

1 ¶ Furtivo] In aliquot veteris codicibus, & originali est, fugitivo. Sed ob glossam non est emendatum.

2 ¶ Alteri renunciare] Hæc in suum locum sunt restituta.

3 ¶ Clementissimo] Sic emendatum est ex pandoliti Florentini, cum antea haberetur, demetissimo. Quod in Basilicæ lib. 60. tit. 2. l. 16. sic explicatur. Vir clemens, nec seditiosus, si arma sumat, quasi occidendi causa, non punitur, ut homicida, nisi & eventus sequatur. In seditiosis autem etiam sine eventu, animi propositum punitur, ob id solum, quod armati procefferint, ut l. 1. ad legem Corneliam de sicariis.

C. XX. Cogitatio non meretur poenam lege civili, cum sui terminis contenta est. Discernuntur tamen a maleficiis ea, quæ de jure est illi defiderant. In his enim non nisi animi iudicium consideratur.

C. XXI. Unde in digest. a tit. de repudiis.

Divortium non est verum, nisi quod animo perpetuam constituendi dissolutionem h sit. Itaque quidquid in calore iracundiæ vel sit, vel dicitur, non prius ratum est, quam si perseverantia apparuit, iudicium animi fuisse. Ideoque per calorem misso repudio, si brevi reverfa est uxor, nec divertisse videtur.

C. XXII. Huic, quæ in vulgari est distinctum caput, in plerisque, vetustis est apposta nota illa, quæ indicatur esse verba Gratiani. Hinc etiam in canonibus.

SI quis iratus crimen alicui obiecoris, &c.

a Lib. 24. digest. tit. 2. de divor. & repudiis, l. 3. b al. dissolutionem. c 2. q. 3. si quis.

6 pars. Ex consilio autem, velut ex facto, aliquem suum August. probat, ita dicens.

C. XXIII. Non solum qui manibus occidit, sed etiam quorum consilio & fraude alii occidunt, homicidæ probantur.

Perniciosè a se b decipiunt, qui existimant eos tantum homicidas esse, qui manibus hominem occidunt, & non potius eos, per quorum consilium & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Nam Iudæi Dominum nequaquam propriis manibus occiderunt, sicut scriptum est: [Nobis non licet interficere quenquam.] Sed tamen illis Domini mors imputatur, quia ipsi lingua eum interfecerunt dicentes: [crucifige eum.] Unde unus Evangelista dixit Dominum crucifixum esse hora tertia, & lingua eorum gladius acutus.] Subjiciant ergo se penitentia, quorum consilio lingua funditur, si veniam promereri voluerint.

¶ Caput hoc collectum est ex variis locis B. Augustini, videlicet ex lib. 3. de consensu Evangelistarum, cap. 13. explanatione Psal. 67. & tract. 114. & 115. in Ioannem.

C. XXIV. Interfectores fratrum, detractores eorum, eosque odientes homicidæ habentur.

Item ex epistola Clementis prima ad Iacobum.

Homicidiorum verò tria genera esse dicebat B. Petrus, & poenam eorum parilem fore dicebat. Sicut enim homicidas, interfectores fratrum, ita detractores eorum, eosque odientes homicidas esse manifestabat: quia & qui occidit fratrem suum, & qui odit, & qui detrahit ei, pariter homicidæ esse monstrantur.

C. XXV. ¶ In maleficiis voluntas pro opere reputatur.

Item Hieronymus in Esa. c. 33.

Omnis si iniquitas, & oppressio, & iniustitia, iudicium sanguinis est: & licet gladio non occidat, voluntate tamen interficit.

C. XXVI. ¶ De eodem.

Item Cyprianus tract. 4. de mortalitate. Numquid Cain g, cum Deo munus offerret, iam peremerat fratrem? & tamen patricidium mente conceptum Deo providus ante damnavit. Vi illis cogitatio mala & perniciosa conceptio, Deo providente, prospècta est, ita & in Dei servis, apud quos confesso cogitatur, & martyrium mente concipiunt, animus ad bonum deditus Deo iudice coronatur. Aliud est enim martyrii animus deesse, aliud animo defuisse martyrium. Qualem te invenit Dominus, cum vocat, talem pariter & iudicat, quando ipse testatur, & dicat b [Et si scierit omnes ecclesie: quia ego sum scrutator renis & cordis.]

C. XXVII. ¶ Homicidæ est qui fratri suo mala persuadet.

Item Augustinus tract. 42. ad c. 1. Ioanno.

Noli putare te non esse homicidam, quando fratri tuo mala persuades. Si fratri tuo mala persuades, occidis. Et ut scias, quia occidis, audi Psalmum: i [Fili hominum, dentes eorum arma & sagitta, & lingua eorum machera & acuta.]

a al. Periculosè. b Poly. lib. 10. Anst. l. 1. c. 41. Burch. l. 1. cap. 31. Ivo pars. 10. c. 160. c Ioan. 11. Matth. 26. Marc. 14. d Ioan. 19. e Psal. 56. f Pol. ibid. Anst. l. 1. c. 43. Ivo pars. c. 171. g Gen. 4. h Apoc. 5. i Psal. 56. h gladius acutus. C. XXVIII.

C. XXVIII. *Occidit, qui ad nocendum movetur.*

Idem lib. 19. contra Faustum, c. 23.

Homocidium a lege vetitum, putabatur non aliud esse, nisi corporis peremptio. Aperuit ergo Dominus, omnem iniquum motum ad nocendum fratri, in homicidio genere deputari.

Verba propria B. Augustini sunt haec: Quia enim non intelligebant homicidium nisi peremptionem corporis humani, per quam vita privaretur, aperuit Dominus, &c.

C. XXIIX. *Furti tenentur, qui solo timore non furantur.*

Item Augustinus lib. 50. hom. hom. mel. 28.

Chlopterea non facis furtum, quia times, ne videtur, intus fecisti, in corde fecisti: furti tenentur, & nihil vultis.

C. XXX. *Non ideo minus delinquit, cui sola adest facultas.*

Idem de libero arbitrio, lib. 1. c. 3.

Conscientiam non contingat facultas concumbendi cum hac conjugio aliena, planum tamen aliquo modo sit id eum cupere, & si potestas datur, factum esse, non minus reus est, quam si in ipso facto deprehenderetur.

Voluntas i remuneratur, non opus. Voluntas autem in cordis contritione est, opus vero in oris confessione.

Voluntas haec usque ad finem sunt ex homilia 26. operi imperatoris in Mantua.

Luce clarus confitetur contritione, non oris confessione peccata dimitti.

C. XXXI.

Item Propter lib. 1. de vita contemplativa. cap. 7.

Peccata, quorum peccata humanam notitiam licet, nec ab ipsis confessi, nec ab aliis publicata, si ea confiteri aut emendare noluerint, Deum, quem habent rectem, ipsum habituri sunt & ultorem. Et quid eis prodes humanam vitam iudicium, cum si in malo suo permanserint, ituri sint in aeternum, Deo retribuente supplicium? Quod si ipsi sibi iudices fiant, & veluti suae iniquitatis ultores, hic in se voluntariam poenitentiam animadversionis exerceant, temporalibus poenis mutabunt aeterna supplicia, & lacrymis ex vera cordis compunctione fluentibus restinguent aeterni ignis incendia.

C. XXXII.

Et infra ibidem.

Facilius Deum sibi placabunt illi, qui non humano convicti iudicio, sed ultrò crimen agnoscunt: qui sui propriis illud confessionibus produnt, aut nescientibus aliis (quales occulti sunt) ipsi in se voluntariae excommunicationis sententiam ferunt, & ab altari, cui ministrabant, non animo, sed officio separati, vitam suam tanquam mortuam plangunt, certi, quod reconciliatio sibi efficaciter poenitentiae fructibus Deo, non solum amilla recipiant, sed etiam cives supernae civitatis effecti, ad gaudia sempiterna perveniant.

In plerisque vetustis exemplaribus caput hoc conjunctum est superiori: in nonnullis autem reliqua etiam usque ad cap. Mediana.

7 pars. Hic idem probatur auctoritate illa prophetica: e In quatuor hora peccator fuerit conversus, & ingemuerit, &c. Non enim dicitur, ore confessus fuerit, sed tantum: [Conversus fuerit & ingemuerit, vita revet, & non morietur.] Hinc etiam Prophetia 7. ut.

C. XXXIII.

Clinde corda vestra, & non vestimenta.

a Glos. in Math. c. 6. b Iov. p. 1. c. 10. 4. d. Rom. 17. c. 19. c Sent. 4. dist. 17. d Sent. ibid. e Psal. 50. f Ioh. 1.

Offendens in contritione cordis, qua in eiusdem sciss. intelligitur, non in confessione oris, qua pari est exteriori satisfactio, quam scissuram vestimenta nominavit, a parte totam intelligens, peccata dimitti.

C. XXXIV.

Hinc etiam per eundem Prophetam a Deo minus ait.

Convertimini ad me in toto corde vestro, & convertat ad vos.

Confessio est sententia ista ex verbis Ioh. cap. 2. & Zachariae, cap. 1.

Converso b autem dicitur, quasi cordis undique versio. Si autem cor nostrum undique a malo ad Deum vertitur, mox sua conversio fructum meretur, ut Deus ab ira sua ad misericordiam convertere peccati praestet indulgentiam, cuius c primo preparabat vindictam. Unde datur intelligi, quod etiam ore tacente veniam consequi possumus. Hinc d etiam leprosi illi, quibus Dominus praecipit, ut ostenderent se sacerdotibus, in itinere, antequam ad sacerdotes venirent, mundati sunt. Ex quo factum nimirum datur intelligi, quod antequam sacerdotibus ora nostra ostendamus, id est, peccata nostra confiteamur, a lepra peccati mandamur. Hinc e etiam Lazarus vivus de monumento prodit: non prius de monumento est eductus, & postea a Domino suscitatus: sed lapide remoto, quo monumentum claudabatur, in sepulchro revixit, & foras vivus prodit. Hinc f etiam, ut Dominus ostenderet, quod non sacerdotali iudicio, sed largitate divina gratia peccator emundatur, leprosum tangendo mandavit, & postea sacerdoti sacrificium ex lege offerre praecipit. Leprosus enim tangitur, cum respectu divina pietatis menti peccatorum illustrata compungitur. Unde g post trinitam negationem Petrus, Domino eum respiciente, profudit amaras lacrymas, quibus culpam negationis sua diluit. Leprosus semetipsum sacerdoti representat, dum peccatum suum sacerdoti poenitentia constituit. Sacrificium ex lege offert, dum satisfactionem ecclesiae iudicio sibi impostam saluti exequitur. Sed antequam ad sacerdotem perveniat, emundatur, dum per contritionem cordis ante confessionem oris peccata venia indulgetur. Hinc etiam medici negantur suscitare aliquem, ut resuscitatus constitatur: dum per Prophetam h dicitur, [Nunquid medici resuscitabunt, & constituantur tibi?] Item i [A mortuis, ut auctoritas ait, perit confessio, velut ab eo, qui non est.] Unde poenitens ille, qui timore obitua terretur exclamaverat, [Domine, k ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me:] postea supplicans aiebat: [salvum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem nullus tibi confitebitur.] Si ergo nullus confitebitur, nisi resuscitatus, nemo autem vivus gehenna filius, & perpetua damnatione dignus, patet, quod antequam quisque constitatur, peccatum a reatu suo praevaricationis, quo aeterna sibi debebantur supplicia, per gratiam internae compunctionis absolvitur.

Item, si antequam quisque constitatur, a Domino resuscitatur, vel resuscitatus vivat, dum constitatur, vel post resurrectionem iterum mortuus est, & constitatur. Sed sicut antequam resuscitaretur mortuus, constituti non poterat, sic post resurrectionem mortuus constituti non valet. Restat ergo ut resuscitatus vivat, dum peccatum constituitur. I. Habet itaque suscitatore suum sibi presentem, scilicet, inhabitantem.

Confitetur] Hic in vulgatis interjacebantur haec, ergo sola contritio, in qua fit resuscitatio, tollit peccatum; qua absunt a plerisque, & emendatoribus Gratiam codicibus.

C. XXXV.

Unde Augustin. aut in Psal. 70.

Resuscitatus corpore vivit absente suscitatore. Non autem sic resuscitatus in anima.

In glossa ordinaria in Psal. 70. vers. Deus docuisti in vers. mirabilia. ex Augustino haec asseruntur: Quid mirabilius, quam mortuos suscitare? Suscitatus corpore vivit etiam absente suscitatore, non sic suscitata anima sine Deo:

a Ioh. 2. & Zach. 2. b Sent. ibid. c al. cui. d Luc. 17. e Ioh. 11. f Math. 8. g Luc. 22. h Psal. 87. Gregor. in Psal. 1. poenit. i Eccles. 17. k Psal. 6.

que sententia fufius exponitur apud ipsam B. Augustinum concione fecunda in eodem psalmum.

Cum enim Deus sit vita anima, anima vero vita corporis, sicut corpus vivere non potest absente anima, ita non nisi Deo presente anima vivere valet. Habet itaque anima sibi Deum presentem per gratiam, qui vivens peccatum suum confitetur, eamque vita, qua Deus est, inhabitat, quam inhabitando vivere facit. Si autem illam inhabitat, ergo templum Spiritus Sancti facta est, ergo illi inmensa est, ergo a tenebris peccatorum expiata est, ergo templum diaboli esse desit, qua ad lucem venit, cuius respectus tenebras fugat. Nulla enim (ut ait Apostolus a) conventio Christi ad Belial, nulla participatio luci ad tenebras, nulla communitio iustitia & iniquitati, nullus consensus templo Dei cum idolo. Item, ut Omnis b ait: [Omnis, qui odit malum, in luce agit.] Qui autem in luce agit, sicut Augustinus ait, in Christo operatur. Qui autem in Christo operatur, eius filius probatur. Cuius enim opera quisque facit, eius filius esse perhibetur. Vnde c quibusdam Dominus ait: [Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.] Item: [Vos ex patre diabolo estis, quia opera patris vestri facere vultis.] Nemo autem filius Dei & diaboli simul esse potest. Nemo d enim, ut ipse ait, duobus Dominis servire potest. Item, ut Ioannes ait in epistola sua 1. cap. 3.

C. XXXVI. Qui natus est ex Deo, non peccat.

Ergo nec est filius diaboli. Solo enim peccato diaboli filii sumus. Ergo e de eius regno transfati sumus in regnum charitativum filii Dei, & sumus erepti de potestate tenebrarum, & facti filii luci. Cum ergo ante confessionem, ut probatum est, sumus resuscitati per gratiam, & filii luci facti, evidentissimi apparet, quod sola cordis contritione, sine confessione veri peccati remittitur.

C. XXXVII. Omnis, qui non diligit, in morte manet.

Si ergo vivit, & diligit, si diligit, dilectio in corde est, dilectio autem in malo non est. Est enim proprius sensu bonorum, in quo non communicat alienus. Ergo bonus est iste factus per gratiam ante confessionem peccati: non itaque malus est, bonus enim & malus aliquis simul esse non potest. Quod si malus non est, membrum diaboli non esse probatur: nec ergo dignus est gehenna qua diabolo & membrum eius saltem modo debetur, sicut æterna beatitudo solvendo membrum Christi paratur. Non ergo in confessione peccati remittitur, quod iam remissum esse probatur. Est itaque confessio ad ostensionem penitentia, non ad impetrationem venia: & sicut circumciso data est Abrahæ in signum iustitia, non in causam justificationis, sic confessio sacerdoti offertur in signum venia accepta, non in causam remissionis accipiendæ.

2 pars. Alii e contrario resistunt, dicentes sine confessione veri, & satisfactione operum neminem a peccato posse mundari, si tempus satisfaciendi habuerit. Vnde g Dominus per Prophetam ait. [Dic in iniquitate tua, ut iustificeris.]

C. XXXVIII. Non h potest quisquam iustificari a peccato, nisi ante fuerit peccatum confessus.

Item Ambrosius in lib. de Paradiso, cap. 1. 2.

C. XXXIX. Ecce nunc tempus acceptabile adest, in quo confessio a morte animam liberat: confessio aperit paradysum: confessio spem salvandi tribuit. Vnde i scriptura dicit. [Dic iniquitates tuas, ut iustificeris.] His verbis ostenditur, quia non meretur iustificari, qui in vita sua peccata non vult confiteri. Illa ergo confessio nos liberat, quæ fit cum penitentia. Penitentia k vera

a 2 Cor. 6. b Ioan. 8. c Ioan. 1. d Matt. 6. e Coloss. 1. f Genes. 22. g Esa. 43. h Sent. 4. dist. 17. Manuscripto, cuius initium. [Ecce nunc tempus adest.] Sent. 1. dist. 1. Esa. 43. k Infr. de penit. dist. 3. c. 1.

est dolor cordis, & amaritudo animæ pro malis, quæ quæ commisit. Penitentia est mala præterita plangere, & plangenda iterum, non committere.

C. XL. Item Ioannes i aureum in bom. de penitentia, qua incipit: [Provida mente.]

Perfecta a penitentia cogit peccatorem omnibenter sufficere, & infra. ¶ In corde eius contritio in ore confessio, in opere tota humilitas: hæc est summa vera penitentia.

C. XLI. Non b potest quis gratiam doni e celestis accipere, nisi prius purgatus fuerit ab omni fode peccati per penitentia confessionem, per donum baptismi lutaris.

Item Augustin. in lib. de continentia, c. 6. Nullus d debita gravioris poenæ accipit veniam, nisi qualemcunque, & si longe minorem quam debeat, solverit poenam. Ita e enim impetratur a Deo largitas misericordiae, ut non relinquatur etiam iustitia disciplina.

C. XLII. Item Vincentio, epist. 41. Neminem f putes ab errore ad veritatem, vel a quocunque seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine penitentia posse transire.

Item in lib. 50. homil. 49. de penitentia. Gite penitentiam, qualis agitur in ecclesia, ut tunc pro vobis ecclesia. Nemo dicat sibi, occulte ago apud Deum ago, novit Deus, qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine causa dictum est: [Quæ s solvuntur terra, soluta erunt & in celo.] Ergo sine causa dicitur data sunt ecclesiæ Dei: fructus Evangelium Dei: fructus verba Christi: promittimus vobis quod ille negat, nonne vos decipimus? Iob b dicit: [Si servabam conspectu populi confiteri peccata mea.] Atque i deo si non potuisset habere, vel noluisse pudicitiam conjugalem, seu continentiam, & devotissimè a proposito, vel vitulo conjugali, vel devotione continentia, si in vobis dolor, & humilitas penitentia. Apertius dico. Nemo dicit, non intellexi. Qui post uxores vestras illicito vobis concubitu maculastis, si præter uxores vestras concubitu qua concubivistis, agite penitentiam, &c.

C. XLIII. Item Vincentio, epist. 41. Neminem f putes ab errore ad veritatem, vel a quocunque seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine penitentia posse transire.

Item in lib. 50. homil. 49. de penitentia. Gite penitentiam, qualis agitur in ecclesia, ut tunc pro vobis ecclesia. Nemo dicat sibi, occulte ago apud Deum ago, novit Deus, qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine causa dictum est: [Quæ s solvuntur terra, soluta erunt & in celo.] Ergo sine causa dicitur data sunt ecclesiæ Dei: fructus Evangelium Dei: fructus verba Christi: promittimus vobis quod ille negat, nonne vos decipimus? Iob b dicit: [Si servabam conspectu populi confiteri peccata mea.] Atque i deo si non potuisset habere, vel noluisse pudicitiam conjugalem, seu continentiam, & devotissimè a proposito, vel vitulo conjugali, vel devotione continentia, si in vobis dolor, & humilitas penitentia. Apertius dico. Nemo dicit, non intellexi. Qui post uxores vestras illicito vobis concubitu maculastis, si præter uxores vestras concubitu qua concubivistis, agite penitentiam, &c.

C. XLIV. Item Hieronymus super Exodum. Et e venit, inquit, Aaron, & omnes Presbyteri de Israel, manducare panem cum sacro Moysi in conspectu Dei. Omnia ergo, quæ faciunt sancti, in conspectu Dei faciunt, peccatores k autem a conspectu Dei fugiunt. Denique scriptum l est, quia Adam, peccatum peccavit, fugit a conspectu Dei, & interrogatus respondit: [Audiivi vocem tuam, & abscondi me, quia eram nudus.] Sed m & Cain postquam pro patricio condemnatus est a Deo [exiit, inquit, a facie Dei, & habitavit in terra Neim.] Exiit ergo a facie Dei, qui inobedientus est Dei conspectu. Sancti autem manducant & habitant in conspectu Dei, & omnia quæ agunt, in conspectu Dei faciunt.

¶ Atque ideo. Adde sunt ista duæ voces a collectore, quæ niam mutatas ab ipso est ordo verborum B. Augustini. Nemo dicit B. Augustinum hæc, quæ hic sequuntur, antequam quæ supra sunt posita.

C. XLV. Item Hieronymus super Exodum. Et e venit, inquit, Aaron, & omnes Presbyteri de Israel, manducare panem cum sacro Moysi in conspectu Dei. Omnia ergo, quæ faciunt sancti, in conspectu Dei faciunt, peccatores k autem a conspectu Dei fugiunt. Denique scriptum l est, quia Adam, peccatum peccavit, fugit a conspectu Dei, & interrogatus respondit: [Audiivi vocem tuam, & abscondi me, quia eram nudus.] Sed m & Cain postquam pro patricio condemnatus est a Deo [exiit, inquit, a facie Dei, & habitavit in terra Neim.] Exiit ergo a facie Dei, qui inobedientus est Dei conspectu. Sancti autem manducant & habitant in conspectu Dei, & omnia quæ agunt, in conspectu Dei faciunt.

¶ Atque ideo. Adde sunt ista duæ voces a collectore, quæ niam mutatas ab ipso est ordo verborum B. Augustini. Nemo dicit B. Augustinum hæc, quæ hic sequuntur, antequam quæ supra sunt posita.

C. XLVI. Item Hieronymus super Exodum. Et e venit, inquit, Aaron, & omnes Presbyteri de Israel, manducare panem cum sacro Moysi in conspectu Dei. Omnia ergo, quæ faciunt sancti, in conspectu Dei faciunt, peccatores k autem a conspectu Dei fugiunt. Denique scriptum l est, quia Adam, peccatum peccavit, fugit a conspectu Dei, & interrogatus respondit: [Audiivi vocem tuam, & abscondi me, quia eram nudus.] Sed m & Cain postquam pro patricio condemnatus est a Deo [exiit, inquit, a facie Dei, & habitavit in terra Neim.] Exiit ergo a facie Dei, qui inobedientus est Dei conspectu. Sancti autem manducant & habitant in conspectu Dei, & omnia quæ agunt, in conspectu Dei faciunt.

¶ Atque ideo. Adde sunt ista duæ voces a collectore, quæ niam mutatas ab ipso est ordo verborum B. Augustini. Nemo dicit B. Augustinum hæc, quæ hic sequuntur, antequam quæ supra sunt posita.

C. XLVII. Item Hieronymus super Exodum. Et e venit, inquit, Aaron, & omnes Presbyteri de Israel, manducare panem cum sacro Moysi in conspectu Dei. Omnia ergo, quæ faciunt sancti, in conspectu Dei faciunt, peccatores k autem a conspectu Dei fugiunt. Denique scriptum l est, quia Adam, peccatum peccavit, fugit a conspectu Dei, & interrogatus respondit: [Audiivi vocem tuam, & abscondi me, quia eram nudus.] Sed m & Cain postquam pro patricio condemnatus est a Deo [exiit, inquit, a facie Dei, & habitavit in terra Neim.] Exiit ergo a facie Dei, qui inobedientus est Dei conspectu. Sancti autem manducant & habitant in conspectu Dei, & omnia quæ agunt, in conspectu Dei faciunt.

¶ Atque ideo. Adde sunt ista duæ voces a collectore, quæ niam mutatas ab ipso est ordo verborum B. Augustini. Nemo dicit B. Augustinum hæc, quæ hic sequuntur, antequam quæ supra sunt posita.

C. XLVIII. Item Hieronymus super Exodum. Et e venit, inquit, Aaron, & omnes Presbyteri de Israel, manducare panem cum sacro Moysi in conspectu Dei. Omnia ergo, quæ faciunt sancti, in conspectu Dei faciunt, peccatores k autem a conspectu Dei fugiunt. Denique scriptum l est, quia Adam, peccatum peccavit, fugit a conspectu Dei, & interrogatus respondit: [Audiivi vocem tuam, & abscondi me, quia eram nudus.] Sed m & Cain postquam pro patricio condemnatus est a Deo [exiit, inquit, a facie Dei, & habitavit in terra Neim.] Exiit ergo a facie Dei, qui inobedientus est Dei conspectu. Sancti autem manducant & habitant in conspectu Dei, & omnia quæ agunt, in conspectu Dei faciunt.

¶ Atque ideo. Adde sunt ista duæ voces a collectore, quæ niam mutatas ab ipso est ordo verborum B. Augustini. Nemo dicit B. Augustinum hæc, quæ hic sequuntur, antequam quæ supra sunt posita.

¶ Atque ideo. Adde sunt ista duæ voces a collectore, quæ niam mutatas ab ipso est ordo verborum B. Augustini. Nemo dicit B. Augustinum hæc, quæ hic sequuntur, antequam quæ supra sunt posita.

Et magis agunt. Ego amplius adhuc locum presentem...

Et sic non sicut alibi obferuatum est, homil. 11. Origenis ad...

C. XLVI.

Item Ambrosius lib. 1. de poenitentia, c. 4.

Sed continuo, qui dixerat: b [Sicut Adama faciam te, & sicut Seboim]...

Capitulum hoc ante citabatur ex B. Augustino, restitutum est ex...

C. XLVII.

Item Ambrosius in lib. de Paradiso, c. 14.

Stipens a deceptis, & manducari. Venialis e culpa, quam sequitur professio delictorum...

C. XLVIII.

Item Ambrosius eod. lib. 1. de poenitentia, c. 11.

Ille tene ignoscit, prompse indulgeo, misericordiam n malo, quam sacrificium...

C. XLIX.

Item Leo Episcopus Theodoro Forojulienis Episcopo, epist. 89. al. 91.

Multiplex q. misericordia Dei ita lapsibus subuehit humanis, ut non solum per baptismi gratiam...

1 Tplato. b Ofc. 11. secundum 70. c. al. sapore. d Sent. 1. d. 1. h. 1. e Venalium. orig. f mendicabili. g Gen. 4. h prescripto. orig. i abest ab orig. k Luc. 15. l Eccl. 7. m al. dicit. n Ofc. 6. o Matth. 9. p Ioan. 1. q Sent. 4. dist. 17. Aspl. 1. 1. 3.

minum pervenirent: sic divina bonitatis praedictis ordinatis, ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus sacerdotum, nequeat obtineri.

Mediator enim Dei & hominum homo Iesus Christus hanc praepositis ecclesiae tradidit potestatem, ut & confidentibus poenitentiae satisfactionem a darent, & eadem b salubri satisfactione purgatos, ad communionem sacramentorum per januam reconciliationis admitterent: & post pauca.

¶ Si autem aliquis eorum pro quibus Domino supplicamus, quocumque interceptus obstaculo a munere indulgentiae praesentis excederit c, & priusquam ad constituta remedia perveniat temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carnis non poterit. & post pauca.

¶ Hic d autem qui in tempore necessitatis, & in periculi urgentis instantia praesidium poenitentiae, & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio Interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordiae Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur venia moras conversio. & infra.

¶ Ita e ergo talium necessitati auxiliandum est, ut nec actio illis poenitentiae, nec communionis gratia denegetur, si eam etiam amisso vocis officio per indicia f integri sensus querere comprobentur.

¶ Quod si aegritudine aliqua ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante possent, sub praesentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debent, ut simul & poenitentiae, & reconciliationis beneficium consequantur.

¶ Servata tamen regula canonum paternorum circa eorum personas, qui in Deum a fide discedendo peccarunt.

¶ Caput hoc ut est apud Gratianum, magis convenit cum originali expresso inter opera B. Leonis, quam in totius concilio.

C. I.

Item Ambrosius lib. 1. de poenit. c. 1.

3 Nemo potest bene agere poenitentiam, nisi qui speraverit indulgentiam. Sed negat his oportere reddi communionem, qui praevocatione lapsi sunt.

¶ Deum autem nullum crimen excipit, qui peccata donavit omnia.

C. II.

Item Ambrosius lib. 2. de Cain & Abel, c. 4.

Verbum Dei g dimittit peccata; sacerdos est iudex. Sacerdos quidem suum officium exhibet, & nullius potestatis iura exercet. & lib. 1. de poenitentia, c. 2.

¶ Dominus par jus & solvendi esse voluit, & ligandi, qui utrunque pari conditione permittit. Ergo qui solvendi jus non habet, nec ligandi habet. & 7. ¶ Certum est, quod ecclesiae utrunq; licet, haeresi utrunq; non licet. Ius enim hoc solis permittitur sacerdotibus. Recte igitur ecclesia vindicat, quae veros sacerdotes habet: haeresis vindicare non potest, quae sacerdotes Dei non habet.

¶ Confessum est caput hoc ex B. Ambrosii verbis, collectoris tamen arbitratus dispositum.

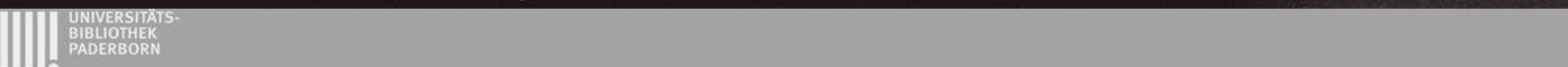
C. III.

Item m eod. 1. lib. de poenit. c. 3.

4 Potest fieri h, ut aliquis victus supplicis sermone neget, & corde adoret. Nunquid eadem causa est ejus qui sponte neget, & ejus quem tormenta inclinaverint ad sacrilegium, non voluntas? Quam indignum...

¶ autem, cum apud homines valeat certaminis gratia, ut apud Deum non valere asseratur? Nam saepe in hoc athletarum seculari certamine etiam victos, quorum fuerint certamina probata, vulgus hominum cum victoribus coronare consuevit; maxime quos viderit aut forte, dolo, aut fraude exclusos victoria. Christus ergo

a al. Allionem. b al. eosdem. c al. exciderit. d Sup. 26. q. 1. his. qui. e Verum ut dixi etiam talium. orig. f al. indicium. g Sent. 4. dist. 18. 23. q. 5. remittuntur. Idem 13. de Spiritu Sancto, c. 19. h Psal. 16. 11. 12.

anxietas tuos, quos viderit gravibus paulisper cessisse supplicii, sine venia patietur manere? Nunquid a non habebit remunerationem laboris, qui etiam quos projicit, non in æternum projicit? & infra cap. 6. ¶ Dicis b Petro excusanti, ne eius pedes lavares. [Nisi laveris tibi pedes, non habebis partem mecum.] Quod ergo isti possunt consortium tecum habere, qui claves regni non suscipiunt, negantes, quod dimittere peccata debeant? Quod recte quidem fatentur de se. Non enim habent Petri hereditatem, qui Petri sedem i non habent, quam impia divisione dilcerunt. & cap. 33. ¶ Agritudo carnis peccatum repellit, luxuria autem carnis, culpam abolet. Illuditur ergo diabolus, ut se ipse mortu suo vulneret, & contra se armet, quem debilitandum putavit. & infra. ¶ Quod nocet corpori, juvat Spiritum. & lib. 2. cap. 2. ¶ Sicut semel per omnibus immolatus est Christus, ita quotiescunque peccata donantur, corporis ejus sacramentum sumimus, ut per sanguinem ejus fiat peccatorum remissio. Ergo evidentissime Domini prædicatione mandatum est etiam gravissimi criminis reis, si ex toto corde & manifesta confessione peccati poenitentiam agant, sacramenti cœlestis gratiam refundendam.

¶ Sedem ¶ Apud B. Ambrosium legitur, fidem, quod ob glossam non est mutatum: sed multa alia sunt emendata.

C. LIII.

Idem lib. 2. de poenitentia, c. 7.

¶ Vantuslibet ergo mortui fœtor, aboletur omnibus. ¶ Quid factum: redoleverit unguentum: & surgit defunctus: & solvi jubentur ejus vincula, qui adhuc in peccato est: tollitur velamen de facie ejus, quod veritatem gratiæ, quam acceperat, obumbrabat. Sed quia veni donatus est, revelare faciem, aperire vultum jubetur. Non habet enim quod erubescat, cui peccatum dimissum est: In tantâ verò Dominigratiâ, tantoque divini muneris miraculo cum oporteret universos latari de commovebantur impij, & adversus Christum concilium congregabant, Lazarum quoque interficere volebant. Nonne merito eorum successores vos fore cognoscitis, quorum duritia hæres estis? Nam & vos indignamini, & contra ecclesiam congregatis concilium, quia videtis mortuos in ecclesia reviviscere, & peccatorum indulta venia suscitari. Itaque (quod in vobis est) per invidiam rursus vultis interficere suscitatos. Sed Iesus non revocat beneficia, imo cumulo suæ liberalitatis amplificat, revisit sollicitè suscitatum, & celebrata resurrectionis gratiâ lætus ad cœnam venit, quam ei sua præparavit ecclesia, in qua ille qui fuerat mortuus, unus inter discumbentes cum Christo invenitur.

¶ Solvi jubentur ¶ In originali impresso legitur, & solvi jubentur ejus vincula, quæ adhuc in peccato sunt, & tollere velamen, &c. Alia vero ex eodem sunt emendata, & addita nonnulla.

C. LIV.

Idem ibidem, cap. 4.

¶ Is potestatis s. suæ gratiam negat, (quæ in remissione peccatorum est,) qui cœlestem ejus potestatem diabolico i fultam suffragio vindicarent. Eosque asserit diabolico uti Spiritu, qui separarent ecclesiam Dei: ut omnium temporum hæreticos & schismaticos comprehenderet, quibus indulgentiam negat: quia omne peccatum circa singulos est, ac universos 2. & 7. cap. 3. ¶ Quid vitium, si salutem negatis aliis, qui vestram recusatis? licet 3 & illi nihil à vobis differant, qui à vobis poenitentiam petunt. Arbitror enim quod etiam Judas potuisset tanta Dei miseratione non excludi à venia, si poenitentiam non apud Iudeos, sed apud Chri-

a Titul. 70. b Ioan. 13. c al. gerant. d Ioan. 22. e al. celebrata. f Anst. 1. c. 177.

sum gessisset a. & paulo post. ¶ Qui agit poenitentiam non solum diluere lachrimis debet peccatum suum, sed etiam emendationibus factis operire, & tegere delicta superiora, ut non imputetur ei peccatum.

¶ Diabolico ¶ Adria hic sunt nonnulla ex B. Ambrosio qua desse videbantur. Antea enim legebatur, qui cœlestem potestatem diabolico Spiritu separant ab ecclesia Dei, omnium, &c.

¶ Ac universos ¶ In originali est, hoc in universos, ob glossam non est mutatum.

¶ Licet & illi ¶ In aliquot vetustis codicibus, & originali legitur, licet illi nihil differant. Sed auctor glossa videtur habuisse, ut in vulgatis Gratiani.

C. LV.

Idem in eod. 2. libro, c. 9.

¶ Nonnulli idem possunt poenitentiam, ut statim sibi reddi communionem velint. Hi non tantum solvere cupiunt, quàm sacerdotem ligare: suam enim conscientiam non exuunt, sacerdotis induunt: cui b peccatum est. [Nolite c sanctum dare canibus, neque miseris margaritas vestras ante porcos:] hoc est, immundis Spiritibus d sacra: communionis non impendenda consortia.

C. LVI.

Idem ibid.

¶ Vnt qui arbitrentur hoc esse poenitentiam, si abneant à sacramentis cœlestibus. Hi sœviores in se dicuntur, qui poenam præscribunt sibi, declinantes in medium; quos vel poenam suam conveniebat dolere, quia cœlesti fraudarentur gratiâ, & cap. 10. ¶ Facilius autem inveni, qui innocentiam servaverint, quàm qui congruè egerint poenitentiam, ubi i acquiritur ambitio dignitatis, ubi vini effusio, ubi ipsius copulæ conjugalis usus. Renuntiandum sæculo est, homo ipsius minus indulgendum, quàm natura postulas, interpellandus est gemitibus, interrumpendus est suspiriis, sequendus orationibus, vivendum ita, ut in tali vita huic moriatur usui, seipsum sibi homo abneget, detentus mutetur. & infra cap. 11. ¶ Nemo in peccatis & peccatis arrogare sibi debet auctoritatem aut usurpationem sacramentorum: quia scriptum est: [Peccasti? quiesce] & paulo post. ¶ Dicimus s. ergo & agendam poenitentiam, & eo agendam tempore, quo culpa deferretur luxuria, & in captivitate peccati positos, reverentiores nos, non usurpatores esse debere. Nam si Moysi g. propius accedere gestienti, ut cognitionem mysterii cœlestis hauriret, dicitur: [Solve calceamentum pedum tuorum:] quanto magis nos animæ nostræ pedes exeret vinculis corporalibus, & gressus omnes mundi istius nexu debemus absolvere? & paulo superius. ¶ Nihil est, quod tam summo dolori sit, quàm si unusquisque positus sub captivitate peccati recordatur unde lapsus sit, atque unde deciderit, & quod ad corporea b, atque terrena ab illa speciosa, & pulchra divinz cognitionis intentione deflexerit.

¶ Vbi acquirendæ ¶ Locus integer B. Ambrosio sic est: An quisquam illam poenitentiam putat, ubi acquirendæ ambitio dignitatis, ubi vini effusio, vel ipsius copulæ conjugalis usus? Sed glossa in vers. acquirendæ, abstinere, ne lux emendatur. Multo autem alia sunt emendata.

¶ Vt in tali vita ¶ In originali est, ut vitali huic moriatur usui. Sed glossa obstruit, ne aueretur.

C. LVII.

Item Cyprianus Episcopus lib. 4. epist. 2. ad Antonianum.

¶ Miror autem quosdam sic obstinatos esse, ut tandem non putent lapsis poenitentiam, aut poeni-

a d. legisset. b abest ab orig. c Mat. 7. d in poenitentibus e al. peccato. Eccl. 22. Gen. 4. secundum 70. f Didacchus. g Exod. 3. Ad. 12. h al. corporibus atq. terrenam. tendibus

tenentibus veniam denegandam, cum scriptum a
 sit: [Memento, unde cecideris, & age poenitentiam, &
 fac priora opera.] Quod utique ei dicitur, quem
 confitebitur, & quem Dominus horatur per opera rur-
 sus exurgere: quia scriptum est: b [Eleemosyna à mor-
 te liberat:] & non utiq; ab illa morte, quam semel Chri-
 sti sanguis exstinxit, & à qua nos salutaris baptismi & re-
 demptionis nostri gratia liberavit: sed ab ea, quæ per de-
 licta postmodum serpit.

C. LVIII.

Item Hieronymus Damasus.

¶ Mportuna: in Evangelio mulier tandem meruit au-
 di: & clauso cum seris d. ostio, media licet nocte,
 ab amico panes accepit: Deus ipse, qui nullis
 contra se viribus superari potest, publicani & precibus
 vincit. Nivive civitas, quæ peccato petiit, stetit
 stetit. Quorum ista tam longo repetita principio? Vi-
 detur ut patrum magnus afficiat, ut dives p pastor mor-
 bidam non contemnas ovem. g Christus in paradisum
 de curre latrone inulit, & ne quis aliquando serani
 conventionem putaret, fecit hominid pœnam martiri-
 um. Christus h inquam, prodigum filium revertentem
 letus amplectitur, & nonaginta novem peccudibus de-
 relit, una ovicula, quæ remaneret, numeris boni pa-
 storis advehitur. ¶ Vbi i verò peccator intelligens
 voluit suum vitium medico securandam, ibi non est vir-
 ga necessaria, sed Spiritus lenitatis.

¶ Vbi verò? Hac usque ad finem non sunt inventa apud
 Hieronymum.

¶ 3 pars. Sed nota omnia peccati auctoritate. Anobis si ve-
 nia promittitur, falsum videtur. Quibusdam enim venia dene-
 gatur, qui ut magis peccat, aut ex gradu officii. Unde Jo-
 hannes in epistola: k [Est peccatum ad mortem: quis i orabit
 pro eo?] Abi in quoque legitur: l Quis medebitur incanta-
 tori videtur soperit?]

C. LIX.

Idem.

¶ Sacerdos peccaverit, quis orabit pro eo?
 ¶ Prima Regum libro. cap. 2. legitur: Si peccaverit vir
 in nimio, placari ei potest Deus. Si autem in Dominum
 peccaverit, quis orabit pro eo? & sic asseritur: a B. Ambro-
 si ubi de poenitentia, cap. 8. & alii Patribus. B. tamen Gregorius
 in cap. 1. primi Reg. cap. 2. ex hac ipsa vulgata lectioe elicit sen-
 tentiam, quam nos asserit: b Gratianus, ut notatum est sup. dist. 50. c.

¶ Sed huiusmodi interrogationes non semper negationem inscrunt,
 sed potius disquisitionem, vel caritatem notant, ut est illud Evange-
 lii: m [Quis putas, est fidelis servus & prudens, &c.] Hinc etiam
 Ambrosius: o [Deus, quis similis tibi? non utique nullus; quia
 magis patris filius est.] Similiter igitur accipiendum [quis p
 orabit pro eo?] hoc est, singulari rito aliquis debet orare pro eo,
 qui peccavit in Dominum. & infra: q [Nam quemodo Iannes r
 dicitur non orandum pro delicto gravare, qui legisset Moysen regas-
 si & impetrasset, nisi erat peccator voluntaria? qui sciret etiam
 peccatorum esset?] Pote est etiam secundum Augustinum aliter
 intelligi illud Iannes: [Est peccatum ad mortem, &c.] ut nulla sit
 rpe, & superiorum contrarietas. At enim: [Est peccatum ad
 mortem, non pro illo dico, ut roget quis.] De quo peccato, quoni-
 am non expressum est, possunt multa & diversa sentiri. Ego au-
 tem dico id est peccatum scilicet, quæ per dilectionem operatur, de-
 sero usque ad mortem. Hac est etiam blasphemia in Spiritu
 Sancto, quoniam neque in hoc sculo, neque in futuro remittendam
 Dominus Evangelio asserit. Sive autem delictatione peccati, sive
 desperatione eius usq; ad mortem quis in peccato perseveret, iustam
 est ad sui sine puniatur, qui sine peccato peccaverit.

a Apud. b Tob. 4. c Luc. 11. d servus. orig.
 e Luc. 11. f Item. g Luc. 23. h Luc. 15. i Matth. 18.
 k 1. Cor. 11. l non pro eo dico, ut roget quis. orig. m Eccl. 6. 12.
 orig. n Matth. 24. o Lib. 1. de pan. c. 8. p Ps. 121. q Ibid. c. 9.
 r End. 21. 2. Mach. ult. De corrept. & gratias. s 1. Joan. 3.

C. LX.

Unde Gregorius Papa, lib. 4. dist.
 cap. 43.

¶ Voluissent a iniqui si potuissent, sine fine vivere, ut
 potuissent sine fine peccare. Ostendunt enim quia
 in peccato semper vivere cupiunt, qui nunquam desunt
 peccare, dum vivunt. Ad magnam ergo iustitiam judi-
 cantis pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui in
 hac vita nunquam voluerunt carere peccato.

¶ 4 pars. Ex his itaque apparet, quod sine confessione oris, &
 satisfactione operi, peccatum non remittitur. Nam si necesse est,
 ut iniquitates nostras dicamus, ut postea iustificemur, si nemo potest
 iustificari à peccato; nisi antea confessus fuerit peccatum, si confessio
 paradisi aperit, veniam acquirit, si illa solum confessio
 iustus est, quæ sit cum poenitentia (in quo notatur aliud esse confessio,
 aliud poenitentia, sive interior, sive exterior accipitur.) scilicet, qui
 promittit veniam occulte apud Deum, non apud ecclesiam poeniten-
 tiam agentem, frustratur b Evangelium, c & claves datas eccle-
 sia: promittit etiam, quod Deus negat delinquenti, si nemo potest
 consequi veniam, nisi quantumcumque, est minorem, quoniam do-
 beat peccata solvere poenam, si solum sacerdotibus ligandi, solvendiq;
 potestas à Deo tradita est, si nullus veniam accipit, nisi ecclesia sup-
 plicationibus ipsam impetrare contemnat. Concluditur ergo, quod
 nullus ante confessionem oris, & satisfactionem operi, peccati abolet
 culpam. Denique, ut perspicue appareat neminem sine confes-
 sione à peccato mundari, ab ipsius humani generis principio sumamus
 exordium. Peccato transgressionis primi parentes corrupti, à Do-
 mino sunt d requisiti de culpa, ut peccatum, quod transgressi
 commiserant, confitendo delerent. Serpentem autem de culpa requi-
 situs non est, quia per confessionem non revocabatur ad vitam. Ca-
 in e quoque, cum prima peccatorum transgressionem addidisset,
 similiter à Domino de culpa requisitus est, dum ei dicitur: [Vbi
 est Abel frater tuus?] Sed quis superbus peccatum suum con-
 fiteri voluit, potius mendaciter negando, Deum fallere conatus est,
 dicens: [Nunquid custos fratris mei sum ego?] indignus venia iu-
 dicatus est. Unde in desperationem profundam missus est, dum ait:
 [Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.] vagus est
 profugus exit à facie Domini, significans eos, qui peccata sua con-
 fiteri distimulant, respectu divine miserationis, indigni haberi. Re-
 ges f quoque, qui ignorantia dultissimi Abraham deliquerant, non
 nisi eodem orante sanari meruerunt. In quo figuratur, quod passio-
 nes mortuum non sanentur, nisi rationibus ecclesia. Moysi g quoq;
 precepit Dominus, ut lepra sive in cute, sive in domo, sive in veste,
 sive in crine appareret, sacerdoti ostenderetur, & iuxta eius arbitri-
 um separata, & eius iudicio contaminaretur vel mundaretur. Saul h
 quæque cura à Spiritu maligno vexaretur, non poterat ad sana men-
 tus officium redire, nisi prius David psalterium arripere, & coram
 eo psallere, & ita ab eius vexatione cessaret diabolus. In quo mys-
 tice ostenditur, quod quicumque diabolo propter peccata mancipatur,
 ab eius dominio eripi non valet, nisi David, id est, ecclesia, psalte-
 rium accipiat, & coram eo psallat, id est, spiritualis gratia eum par-
 ticipem faciat, & salubriter admonendo, & pie pro eo orando, &
 exempla boni operi sibi præbendo, diabolum ab invisibili eius vexa-
 tione compescat. David quoque cum adulterium commisset, &
 homicidium, non ante audiret i. à Propheta: [Transiit à te
 peccatum tuum Dominus,] quam ipsum peccatum confiteretur. Prius
 enim Propheta peccatum redarguenti confessus est, & postea audivit:
 [Transiit Dominus peccatum tuum à te.] Achab k quoque,
 cum de innocenti sanguinis effusione sententiam comminantis Dei au-
 dieret, induit seipsum cilicio, satisfactionem Deo per poenitentiam. Un-
 de Dominus ad Heliam ait: [Quoniam Achab revertitur est sa-
 tiam meam, non inducam malum in diebus eius.] Nivive l
 cum audiret: [Achab quadraginta dies, Nivive subvertetur,] i
 ex edicto Regis & Principum poenitentiam egerunt, dicentes: [Quis

a An. 1. 1. c. 13. b al. frustrat. c Matth. 16. d Gen. 2.
 e Gen. 4. f Gen. 12. g 26. h Levit. 13. i 14. h 1. Reg. 16.
 i 1. Reg. 12. k 1. Reg. 2. l 1. 2. 3.

scit, si convertatur, & ignoscatur Deo, & relinquat post se benedictionem... Item ad Rusticum Narbonensem Episcopum, epist. 90. al. 92. cap. 7. Pœnitentia a, quæ dilata est, cum studiosius peccata fuerit, non negetur, ut quoquo modo ad indulgentiam medicinam a se vulnerata perveniat. C. LXIII. Item Augustinus in sermone de pœnitentia, al. lib. de pœnitentia medicana. Non b sufficit mores in melius commutare, & à præteritis malis recedere, nisi etiam de his, quæ facta sunt, satisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemosinis & jejuniis. I. ¶ Et jejunis [Hoc non est apud B. Augustinum, neque Bedam, neq. Magistrum sententiarum, neq. Polycarpum. C. LXIV. Item Ambrosius in c. 1. Luca. Novit Dominus mutare sententiam, si tu noviter emendare delictum. C. LXV. Item Leo Papa, epist. 90. al. 91. ad Rusticum, c. 8. Aliud d quidem est debita justè & reposcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illud ut veniam postulante oportet à multis etiam iustis abstinere, dicente Apostolo: f [Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.] Vnde si quis pœnitens habet causam, quam negligere forte non debeat, melius optat ecclesiasticum, quam forensè iudicium. C. LXVI. Item Hieronymus in c. 1. Ier. Vi sanctus & sacerdos est, & comedit b in Pascha Domini, accingatur baltheo castitatis, & audiatur cum Apostolis: [Sint i lumbi vestri præcinchi, & lucerna ardentes in manibus vestris.] Qui autem peccator est, & quem remordet propria conscientia, ciliquo accingatur, & plangat vel propria delicta, vel populis, & ingrediatur ecclesiam, de qua proper peccata fuerat egressus, & cubet, vel dormiat in sacco, ut præteritis delictis, per quas offenderat Deum, vita austeritate compenseret. C. LXVII. Item in Amos Prophetam, ad c. 9. Si agamus pœnitentiam, ipsum quoque lux pœnitentia sententia. Rursum juxta eundem Hieremiam & i promittit prospera. Si negligentia dissolvamur, illum pariter bit ipsononius lux, promissaq. mutabit. Cujus rei exemplum Ninivitas, & Hierusalem habere possumus. Quorum alii de imminenti supplicio liberati sunt, alii, quæ patribus promissa fuerant, perdidit. I. ¶ Hieremiam] Sic est emendatum ex ipso commentario B. Hieronymi, & uno vetusto exemplari Gratiani. Nam in ceteris est, quemadmodum in vulgato, juxta eundem Hieronymum promittit prospera, si pœnitentiam egerimus. Quod si negligentia, &c. C. LXVIII. Item super Danielem, ad cap. 4. Quamobrem Rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua elemosinis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum, forsitan ignoscet Deus delictis tuis. ¶ Si prædixit sententiam Dei, quæ mutari non potest, quomodo hortatur ad elemosinas, & misericordias pauperum, ut Dei sententia commutetur? Quod facillè solvitur Ezechia i Regis exemplo (quem a Burch. lib. 9. c. 23. Ivo part. 11. c. 111. b Beda i. Corin. 11. Sent. 4. dist. 16. Polyc. 1. b. 111. 20. c al. factu. d 11. quæst. 1. ad. ud. Ans. lib. 11. c. 141. e al. justa. f i. Crimib. 6. g Sent. 4. dist. 17. h al. comedat Pascha i orig. i Luca. 12. k Hm. 11. l 4. Reg. 19. Eliu

C. LXI. Hinc etiam Leo Papa ait epist. 78. al. 80. ad Episcopos Campaniæ. Sufficit & pœnitenti y illa confessio, quæ primum Deo offertur, tum etiam sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium peccator accedit. a aliter & satisfactione. b Daniel. 4. c alii, rationali. Sup. 17. quæst. 4. miror. d Dan. 9. e Ioann. 11. f Ioann. 11. g Luc. 17. h Matth. 9. i Marc. 2. Matth. 9. k Luc. 4. l Matth. 7. Marc. 1. Luc. 1. m Marc. 10. Luc. 18. n Luc. 7. Ioann. 11. o Psal. 31. p Psal. 68. q Gloss. interl. & erdm. ubi ex Augustin. Sentent. 4. dist. 17. i Psal. 129. Proverb. 19. Ecclesiastic. 17. s Psal. 39. t Matth. 3. u Ador. 19. x Infra ead. c. quamvis, Polyc. lib. 6. tit. 20. Ivo part. 16. cap. 187. y al. enim i orig.

C. LXII. Item ad Rusticum Narbonensem Episcopum, epist. 90. al. 92. cap. 7. Pœnitentia a, quæ dilata est, cum studiosius peccata fuerit, non negetur, ut quoquo modo ad indulgentiam medicinam a se vulnerata perveniat. C. LXIII. Item Augustinus in sermone de pœnitentia, al. lib. de pœnitentia medicana. Non b sufficit mores in melius commutare, & à præteritis malis recedere, nisi etiam de his, quæ facta sunt, satisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemosinis & jejuniis. I. ¶ Et jejunis [Hoc non est apud B. Augustinum, neque Bedam, neq. Magistrum sententiarum, neq. Polycarpum. C. LXIV. Item Ambrosius in c. 1. Luca. Novit Dominus mutare sententiam, si tu noviter emendare delictum. C. LXV. Item Leo Papa, epist. 90. al. 91. ad Rusticum, c. 8. Aliud d quidem est debita justè & reposcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illud ut veniam postulante oportet à multis etiam iustis abstinere, dicente Apostolo: f [Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.] Vnde si quis pœnitens habet causam, quam negligere forte non debeat, melius optat ecclesiasticum, quam forensè iudicium. C. LXVI. Item Hieronymus in c. 1. Ier. Vi sanctus & sacerdos est, & comedit b in Pascha Domini, accingatur baltheo castitatis, & audiatur cum Apostolis: [Sint i lumbi vestri præcinchi, & lucerna ardentes in manibus vestris.] Qui autem peccator est, & quem remordet propria conscientia, ciliquo accingatur, & plangat vel propria delicta, vel populis, & ingrediatur ecclesiam, de qua proper peccata fuerat egressus, & cubet, vel dormiat in sacco, ut præteritis delictis, per quas offenderat Deum, vita austeritate compenseret. C. LXVII. Item in Amos Prophetam, ad c. 9. Si agamus pœnitentiam, ipsum quoque lux pœnitentia sententia. Rursum juxta eundem Hieremiam & i promittit prospera. Si negligentia dissolvamur, illum pariter bit ipsononius lux, promissaq. mutabit. Cujus rei exemplum Ninivitas, & Hierusalem habere possumus. Quorum alii de imminenti supplicio liberati sunt, alii, quæ patribus promissa fuerant, perdidit. I. ¶ Hieremiam] Sic est emendatum ex ipso commentario B. Hieronymi, & uno vetusto exemplari Gratiani. Nam in ceteris est, quemadmodum in vulgato, juxta eundem Hieronymum promittit prospera, si pœnitentiam egerimus. Quod si negligentia, &c. C. LXVIII. Item super Danielem, ad cap. 4. Quamobrem Rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua elemosinis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum, forsitan ignoscet Deus delictis tuis. ¶ Si prædixit sententiam Dei, quæ mutari non potest, quomodo hortatur ad elemosinas, & misericordias pauperum, ut Dei sententia commutetur? Quod facillè solvitur Ezechia i Regis exemplo (quem a Burch. lib. 9. c. 23. Ivo part. 11. c. 111. b Beda i. Corin. 11. Sent. 4. dist. 16. Polyc. 1. b. 111. 20. c al. factu. d 11. quæst. 1. ad. ud. Ans. lib. 11. c. 141. e al. justa. f i. Crimib. 6. g Sent. 4. dist. 17. h al. comedat Pascha i orig. i Luca. 12. k Hm. 11. l 4. Reg. 19. Eliu

Etiam dixerat esse moriturum) & Ninivitarum b, quibus dictum est, [adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.] Et tamen ad preces Ezechia, & Ninive, Dei sententia commutata 1 est, non venire iudicii, sed eorum conversione, qui merere indulgentiam. Alioquin & in reverentiam loquitur Deus se mala minari super gentem, & si bona fecerit, minas clementiam committit. Rursum bona agere se asserit polliceri indulgentiam: et si male fecerit, dicit se suam mutare sententiam, non in homines sed in opera, quae mutata sunt. Neque enim Deus hominibus, sed vitis irascitur: quae cum in hominibus non fuerint, nequaquam punit, quod mutatum est. Dicimus & aliter. Fecit d quidem Nabuchodonosor iuxta Danielis consilium misericordiam in pauperes, & iudicio usque ad mensum duodecimum in eum est dilata sententia. Sed quia postea ambulans in aula Babylonis gloriatur, & dicit: [Nonne haec est Babylon magna, quam ego edificavi in domum regni in robore fortitudinis meae, & in gloria nominis mei?] bonum misericordiae perdidit malo superbiae. [foras ignoscet Deus delictis tuis.] Cum beatus Daniel praeficius futurorum de sententia Dei dubitet, rem temerariam faciunt, qui audaces peccatoribus indulgentiam pollicentur. Et tamen sciendum, quod si Nabuchodonosor bona opera facienti, veniam promittitur, multo magis aliis promittitur, qui leviora peccata commiserunt.

¶ Commutata est] Quae sequuntur, ut etiam multa alia, emendata & scriptura sunt ex originali, prae ter verbum, reverentiam (quod esse dicit Hieremia.) idq; ob glossam.

C. LXXIX.

Idem.

Vide e benignum Dominum misericordiam cum reverentia miscentem, & ipsius poenae modum iuxta & clementi liberatione i pensantem. Non in perpetuum tradidit poenae delinquentes, sed [quanto 2, inquit, tempore servierunt Balaam, tanto serviant Chusarlaton 3] hoc est, octo annis. Disce & hoc, o tu auditor, quisquis ille es, qui tibi conficius es alicujus erroris: & quanto tempore errasse te nosti, quanto tempore deliquisti, tanto nihilominus tempore humilia te ipsum Deo, & satisfacio ei in confessione poenitentiae: non expectes, ut humiliet te Chusarlaton, & invidio necessus extorqueat poenitentiam: sed ipse praevidet tortoris istius duritiam g: quia si te ipse emendaveris: si te ipse correxeris, pius est Deus, & misericors, qui vindictam temperet ab eo, qui illam poenitendo pervenit. Sed illud consideremus, quia donec servierunt Chusarlatoni, qui traditi fuerant pro delictis suis, & non clamaverunt ad Dominum, nemo suscitatus est, qui salvare eos posset. Cum vero clamaverunt ad Dominum, tunc suscitavit Dominus Salvatorem Israel, & salvavit eos.

¶ Libratione] Antea legebatur, deliberatione. Emendatum est ex homine Origenis, quemadmodum & alia nomina.

¶ Quanto] Haec pars videtur potius sumpta ex glossa ordinata, quam ex ipso Origenis.

C. LXX.

Idem Hieronymus in c. 5. epistola ad Ephesios.

Ecclesia Christi gloriosa est, non habens maculam neque rugam, aut aliquid istiusmodi. Qui ergo peccator est, & aliqua sordis maculatus, de ecclesia Christi non potest appellari, nec Christo subiectus dici. Possibile aurem est, ut quomodo ecclesia, quae prius rugam habuit & maculam 1, in juventutem, & munditiam postea restituta est, ita & peccator curat ad medicum:

a Epist. b In 3. c Hieremia, orig. vera lectio. d Dan. 4. e Origenis homil. ad c. 3. iudicum, & ibi gloss. ordinat. f alit. Confusationem. g. al. manis.

quia non e habent opus sani medico, sed male habentes, ut curentur vulnera ipsorum, & fiant de ecclesia, quae est corpus Christi.

¶ Et maculam] Restituta est locus ex originali. Antea legebatur, & maculam, & immunditiam, & postea restituta est.

C. LXXI.

Idem in c. 1. Amos.

Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum. Iuxta tropologiam hoc possumus dicere. Primum peccatum est cogitasse, quae mala sunt. Secundum, cogitationibus acquiescisse pervertis. Tertium, quod mente decreveris, opere complevisse. Quartum, post peccatum non agere poenitentiam, & in suo sibi complacere delicto.

C. LXXII.

Idem epist. 50. ad Pammachium & Oceanum.

Secunda b post naufragium tabula est, culpam simpliciter confiteri. Imitati estis errantem, imitami & correctum. Erravimus juvenes, emendemur senes: jungamus gemitus, lachrymas copulemus.

C. LXXIII.

Idem.

Quia e divinitatis natura clemens est, & pia, magisque ad indulgentiam, quam ad vindictam pronata, quia non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat: si quis post lapsum peccatorum ad veram poenitentiam se convertit, cito a misericorde iudice veniam impetrabit.

¶ Caput hoc est in commentariis ad c. 3. lamentationum Hieremia, qui non sunt B. Hieronymi, sed Rabani.

C. LXXIV.

Idem in c. 2. Osee.

Ne forte peccati memores tardius revertantur, [Adhuc, inquit, sedere vos faciam in tabernaculis, sicut in diebus festivitatis:] ut quod facit baptisina: hoc faciat poenitentia, & habitent in tabernaculis Salvatoris, hoc est, in ecclesiis.

¶ Antea citabatur ex eodem in Malachiam.

C. LXXV.

Idem in cap. 9. Danielis.

Prædixerat d Hieremias septuaginta annos desolationis templi, post quos rursus veniret populus in Iudaeam, & adificaretur templum, & Hierusalem. Quæ res Daniele non facit negligentem, sed magis provocat ad rogandum, ut quod Deus per suam promittit clementiam, per horum e impleat preces, ne negligentia superbiam, & superbia pariat offensam. Denique in Genesi f legimus centum viginti annos poenitentiae constitutos ante diluvium: qui, quia tanto tempore, hoc est, centum annis noluerunt agere poenitentiam, nequaquam expectat, ut & viginti alii compleantur, sed infert ante, quod postea fuerat comminatus. Unde, & ad Hieremiam g dicitur ob duritiam cordis populi iudaeorum: [Ne ores pro populo hoc, quia non audiam te.] Et ad Samuel: h [usque quò lugis super Saul?] & ego abieci eum. In cinere igitur, & sacco postulat impleri, quod promiserat Deus, non quo esset incredulus futurorum, sed ne securitas negligentiam, & negligentia pareret offensam.

C. LXXVI. ¶ Operibus misericordiae Deum non erimus, sed nosmetipsos redimimus.

Item Ambrosius in sermone in Dominica de Abraham.

a Luc. 5. b Sent. 4. dist. 14. c Ezech. 18. & 33. d Hierem. 29. & 52. e al. huius. f Gen. 6. g Hier. 7. h 1. Regum 16. i Dan. 9.

Medicina misericordie tollit peccata magna. Habemus etiam plura subsidia, quibus peccata nostra redimamus: pecuniam habes; redime peccatum tuum. Non venalis est Dominus, sed tu ipse venalis es. Peccatis tuis venundatus es; redime te operibus tuis, redime te pecunia tua: vilis pecunia, sed pretiosa est misericordia. ¶ Eleemosyna, inquit, & a peccato liberat. Crimina eleemosynis redimuntur.

¶ Caput hoc habetur in libro de Helia, & sequitur, & ibi hac antecedit: Et si gravia delinquimus, magnum medicum invenimus, magnam medicinam gratis ejus accepimus. [Medicina enim tollit peccata magna.] Absit autem vox, misericordie, etiam a loco Ecclesiasticæ c. 10.

C. LXXVIII.

Item Ioannes os aureum, homil. 6. ad e. 6. epist. ad Hebræos.

Medicamentum fortius quod maximè operatur in poenitentia, hoc est. Sicut in præceptis medicinæ medicamentum multas quidem herbas accipit, unam autem dominantissimam; sic & in poenitentia dominantior ista herba, & potentior est: & universum ipsa efficit. Audi enim quid dicit divina scriptura: [Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.]

¶ Græce sic habet. τὸ πρῶτον ἀποδοῦναι τὸν ἄλλοτρίον τὸ φάρμακον ἢ τὴν μετάνοιαν, τὸ δεύτερον, ἡ κενὴ ἰατρικὴ ἐπιτελεῖται τῆς βοήθειας τῶν ἰατρῶν, πολλαὶ ἰδίαι δὲ φάρμακα ἔχουσιν ἰσχυρὰς, μὴ δὲ τὴν κενὴν ἰατρικὴν, ἡ δὲ ἐπιτελεῖται τῆς μετάνοιαν, ἡ δὲ ἐπιτελεῖται τῆς μετάνοιαν, ἡ δὲ ἐπιτελεῖται τῆς μετάνοιαν. Nam quod maximè validum reddit medicamentum poenitentia, hoc est. Et sicut in medicinalibus auxiliis est medicamentum, quod multas quidem herbas recipit, sed unam præcipuam ac potentissimam: ita etiam in poenitentia hæc ipsa est potentior herba, ipsaque omnino totum præstiterit. Audi, &c.

C. LXXVIII.

Item Ambrosius lib. 1. de poenitentia, c. 2.

Deus definitionem non facit, qui misericordiam suam promittit omnibus, & relaxandi licentiam facerdotibus suis sine ulla exceptione concessit. Sed qui culpam exaggeravit, exaggeret etiam poenitentiam. Majora enim crimina majoribus abluuntur fletibus.

C. LXXIX.

Item lib. 2. de poenit. cap. 10.

Fleat pro te mater ecclesia, & culpam tuam lachrymis lavet. Videat te Christus merentem, ut dicat: e [Beati iustis, quia gaudebitis.] Amat, ut pro uno multi rogent. Deniq; in Evangelio f. motus viduæ lachrymis, quia plurimi pro ea flebant, filium ejus resuscitavit.

C. LXXX.

Item eadem libro 2. cap. 11.

Adam post culpam statim de paradiso Deus eiecit. Non distulit, sed statim separavit à delictis, ut ageret poenitentiam, statim tunicam vestivit pelliceam, non fericam.

C. LXXXI.

Item Augustinus in lib. 10. g. homil. homilia ultima, c. 3.

Tres sunt actiones poenitentia, quas mecum ps. vera eruditio cognoscit. Sunt enim usitata in ecclesia, & diligenter attendentibus nota. Una est, quæ novum hominem parturit, donec per baptismum salutem omnium præteritorum fiat ablutio: peccatorum. & paulo post. ¶ Omnis h. enim qui jam arbiter voluntatis suæ constitutus est, cum accedit ad sacramenta fidelium, nisi eum poeniteat vitæ veteris, novam non

a Eccles. 10. secundum 70. b Tob. 12. c Luc. 11. d al. distinctionem. Jorig. e Matth. 3. f Luc. 7. g Et in lib. de poenit. medicina, c. 2. h Sent. 4. dist. 16. i al. abolitio. k Infr. de confect. dist. 4. omnis.

potest inchoare. Ab hac poenitentia cum baptizante soli parvuli sunt immunes. Novam enim uti possunt libero arbitrio. Quibus tamen ad consecrationem, remissionemque originalis peccati prodest eorum fides, à quibus asseruntur. ¶ Infr. cap. 4. ¶ Altera verò poenitentia est, cuius actio per totam istam vitam, qua in carne mortali degimus, perpetua supplicationis humilitate subeunda est. Primò, quia vitam æternam, incorruptibilem, immortalemque nullus desiderat, nisi cum vitæ hujus temporalis, corruptibilis, mortalisque poeniteat. Non enim sic quisque in vitam novam per sanctificationem baptismi nascitur, ut quemadmodum deponit ibi omnia peccata præterita, ita etiam statim mortalitatem ipsam carnis, corruptionemque deponat. ¶ Infr. cap. 5. ¶ Tertia actio est poenitentia, quæ pro illis peccatis subeunda est, quæ legis Decalogus continet, & de quibus Apostolus ait: [quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.] In hac ergo poenitentia majorem quisque in se severitatem debet exercere, ut à seipso iudicatus, non iudicetur à Deo: sicut idem Apostolus ait: a [Si enim nosmetipsos iudicaverimus, à Domino non utique iudicabimur.] ¶ Et 2. infra. ¶ Est 3. etiam poenitentia, bonorum & humilium fidelium poena. ¶ quotidiana, in qua pectora tundimus, dicentes: e [Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.] Neque enim ea nobis dimitti volumus, quæ dimissionem dubitamus in baptismis; sed illa quæ humanæ fragilitati quamvis parva, tamen crebra subrepunt: quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt & oppriment, sicut unum aliquid grande peccatum. Quid enim interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu carina operiatur & obruat, an parvulim subrepent aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem, atque submergat? Propter hæc, jejunia, & eleemosynæ, & orationes invigilant: in quibus cum dicimus: [Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus,] manifestamus habere nos, quod nobis dimittatur: atque in his verbis humiliantes animas nostras, & quotidianam quodammodo agere poenitentiam non cessamus.

¶ Caput hoc confectum est ex verbis B. Augustini in lib. 10. homil. homilia ultima (qua etiam habetur scilicet eadem in libro de poenitentia medicina, c. 2.) & in epistola 101. ad Seleucianum.

1. ¶ Baptisma salutare. In homilia legitur, per baptismum salutare: in libro autem de poenitentia medicina quæ novum hominem per baptismum parturit, donec salutis omnium præteritorum peccatorum fiat ablutio.

2. ¶ Et infra. ¶ Quæ sequuntur, integrè habentur in epistola ad Seleucianum: sententia tamen, & aliqua verba leguntur etiam in eadem homilia, c. 8. & in libro de poenitentia medicina, eodem cap. 2. ubi de secunda actione poenitentia agitur. Referuntur enim ad illam, quæ nunc subjunguntur.

3. ¶ Est etiam. Antea legebatur. Est enim. Emendatum est ex loco indicato, & duobus versibus Gratiani exemplaribus. Longè enim diversa est hæc poenitentia à proxima commemorata.

C. LXXXII.

Item Gregorius.

Si a peccato David tam detestabile Dominus ps. transfudit, quid est, quòd post omnia, quæ de eodem peccato per Prophetam à Domino dicta sunt, postmodum tanta toleravit? Sed proculdubio Dominus delictum sine ultione non deserit. Aut enim ipse hoc in se poenitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percussit. Nequaquam igitur peccato pariter: quia nullatenus sine vindicta laxatur. Sic enim David audire post confessionem meruit: f [Dominus transfudit

a Galat. 3. Beda 1. Corinth. 11. De confect. dist. 4. agens hominem. b al. poenit. c Matth. 6. d Psal. 16. m. v. Ansel. 1. 1. c. 11. c 2. Reg. 12. peccatum

peccatum tuum,] & tamen post multis cruciatibus afflic-
tus, ac fugiens, reatum culpae, quam perpetraverat, ex-
olvit. Sic nos salutis unda à culpa primi hominis ab-
solvimur. Sed tamen reatum ejusdem culpae diluentes,
absoluti quoque adhuc carnaliter obimus, quia deli-
cta nostra, sive per nos, sive per semetipsum resecat et-
iam, cum relaxat. Ab electis enim suis iniquitatum ma-
culas inder temporalis afflictionis tergere, quas in perpetuum non vult in eis videre. a

¶ Caput hoc integrum quidem habetur in commentariis, qui
nunc in Eucherii sunt editi, l. 2. Reg. c. 8. sed magnam quosq. partem
apud Gregorium l. 9. moralium, c. 27.

¶ Obimus] Apud B. Gregorium sequitur, Bene ergo
dicuntur, quod non parceres delinquenti] quia, &c.
repetitur in ista verba illi sibi ad interpretandum proposita. Eu-
cherius autem habet ut Gratianus.

C. LXXXIII.

Item Augustinus de peccatorum meritis, & re-
missis. l. 2. c. 34.

Sicut primi homines postea iuste vivendo merito cre-
duntur per Domini sanguinem ab extremo iudicio li-
berati, non tamen in illa vita meruerunt ad paradysum re-
vocari: sic & caro peccati, etiam si remissis peccatis homo
in ea julte vixerit, non continuo mereatur eam mortem
non perpetuam, quam traxit de propagine peccati. Tale
aliquid nobis insinuat est de Patriarcha David in libro
Regum. b. ad quem Propheta cum missus esset, eique
propter peccatum, quod admiserat eventura mala ex ira-
cundia Dei comminaretur, confessione peccati veniam
meruit, respondente Propheta, quod illud ei flagitium, fa-
cinusque remissum sit: & tamen consecuta sunt, quae Deus
fuerat comminatus ut sic humiliaretur à filio. Quare i
& nunc dicitur, si Deus propter peccatum illud fuerat
comminatus eum dimisso peccato, quod erat minatus, im-
plevit: nisi quia rectissime, si sic dictum fuerit, responde-
bitur: remissionem illam peccati factam, ne homo à perci-
piendo vita impeditur aeterna: subsecutum verò illius
comminationis effectum, ut pietas hominis in illa humi-
litate exerceretur atque probaretur. Sic & mortem
corporis propter hoc peccatum Deus homini inflixit: &
post peccatum remissionem propter exercendam iusti-
tiam non demittit.

¶ Quare & nunc] In originali legitur, Quare & hic non
dicitur, sed obliuiscimus non est mutatum. Alia verò multa ex
textu suo emendata.

C. LXXXIV. ¶ Dolens mensura potius quam
imperis in actione poenitentiae conside-
randa est.

Idem in c. homilia de poenitentia.

¶ In actione poenitentiae, ubi tale crimen commissum
est, ut is, qui commisit, à Christi etiam corpore se-
paretur, non tam consideranda est mensura temporis,
quam doloris. [Cor d enim contritum, & humiliatum
Deum non spernit.] Verum quia plerumque dolor alterius
cordis oculus est alteri: neque in aliorum notitiam ni-
si i perverba vel quacunque alia signa procedit, cum sit
votum illo, cui dicitur: [gemitus meus à te non est ab-
solvitur,] recte constituitur ab his, qui ecclesiae pra-
esunt, temporaria poenitentia, ut satisfiat etiam ecclesiae, in
qua remittuntur ipsa peccata: Exita et eam quippe non
impetit morbi, ut medicamenta corporis & sanguinis
Domini differenda sint, auctoritate antistitis debet ab al-
terius auctoritate agendam poenitentiam, & eadem au-
ctioritate reconciliari.

a aliter dicitur. b. 2. Reg. 22. c. In Enchiridio, cap. 65.
Sentent. 4. dist. 20. Poly. l. 6. tit. 20. Anselm. l. 1. tit. 4. l. 2. part. 2. c. 4.
& p. 2. c. 2. d. Falg. c. Sent. 4. dist. 17. Euzippus, tom. 1.
p. 23.

1 ¶ Nisi per verba] Ab originali abest dictio, nisi, se habet
bita est ratio glossa.

2 ¶ Ergo] Haec non sunt in Enchiridio, sed in epist. 118. ad La-
marium, sub alterius persona. Ita eum loquitur. Alius con-
tra: imò, inquit, si tanta est plaga peccati, &c.

C. LXXXV.

Idem in a eadem homilia quinquagesi-
ma, ca. 11.

¶ Videt se seipsum homo in istis voluntate, dum poe-
nit. & mores convertat in melius, ne cum iam non poe-
terit, etiam praeter voluntatem à Domino iudicetur. Et
cum in se protulerit severissima medicina, & sententiam,
veniat ad antistites per quos illi claves in ecclesia mini-
strantur, & tanquam bonus incipiens iam esse filius, ma-
ternorum membrorum ordine custodito, à praepositis sac-
rorum accipiat satisfactionis suae modum, ut in offeren-
do sacrificio contribulati cordis devotus & supplex, id ta-
men agat, quod non solum ipsi profit ad recipiendam sa-
lutem, sed etiam ceteris ad exemplum: ut si peccatum e-
jus non solum in gravi eius malo, sed etiam in tanto
scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati eccle-
siae videtur antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius
plebis agere poenitentiam non recuset, non resistat, non
lethali & mortifera plaga per pudorem addat tumorem.
& infra. ¶ Multi enim corriguntur, ut Petrus: multi
tolerantur, ut Iudas, &c.

C. LXXXVI. ¶ Mortificatio vitiorum magis
quam abstinentia ciborum poenitenti ne-
cessaria est.

Item Hieronymus.

Mensuram f autem temporis in agenda poeniten-
tiae idcirco non satis aperte praefiguntur canones pro-
unoquoque crimine, ut de singulis dicant, qualiter un-
umquodque emendandum sit, sed magis in arbitrio sacer-
dotis intelligentis relinquendum statuunt, quia apud
Deum non tam valet mensura temporis, quam doloris:
nec abstinentia tantum ciborum, quam mortificatio vi-
tiorum. Propter quod ipsa tempora poenitentiae pro fi-
de & conversatione poenitentium abbrevianda praeci-
unt: & pro negligentia protelanda. Extant tamen pro
quibusdam culpis poenitentiae modi impositi, iuxta quos
caetera perpendenda sunt culpa, cum sit facile per eosdem
modos vindictam & censuram canonum assumere.

¶ Caput hoc, quod Hieronymus etiam & Ivo citant ex dictis B.
Hieronymi, beatus Rhenanus, in suis annotationibus in Tertullia-
num testatur se legisse in antiquo poenitenti. Et ex eo, ac cae-
teris collectis nonnulla sunt emendata, & postrema clausula etiam
aucta. Sententia autem habetur etiam 7. cap. 21. & in epistola
Basili ad Amphilochem, cap. 2. & in synodo Metensi, anni 899.
cap. 10.

C. LXXXVII.

Item Ioannes Chrysostomus: [id est, auctor
operis imperfecti in Matthaeum,
homilia 40.]

¶ Vis aliquando vidit clericum cito poenitentiam a-
gentem? Sed & si deprehensus humiliaverit se, non
adeo dolet, quia peccavit, sed confunditur, quia perdi-
dit gloriam suam.

¶ Hi 2 auctoritates afferunt neminem sine poenitentia
& confessione propria vocari a peccatis posse mundari. Unde
praemissa auctoritates, quibus videbatur probari, sola contritione

a Et in l. de poenitentia medicina, c. 3. b. Beda ad Eph. 5.
Sent. 4. dist. 17. l. 2. p. 15. cap. 24. c. al. medicina sed tamen me-
dicina, sententiam. d. abest ab orig. e. 2. q. 1. multi: f. Al-
cimus de ecclesiasticis officiis. c. de capite jejunii. Sentent. 4. dist. 20.
Poly. l. 6. tit. 20. Anselm. l. 1. c. 125. Burch. l. 1. c. 31. Ivo p. 15. cap. 49.
g. Sent. 4. dist. 17.

zant
ollum
emete
ides, à
peni-
carne
illione
equi-
vita
nitat.
icatio-
nit ibi
itatem
a cap. 5.
eccatis
quibus
am Dei
ajonem
pō ja-
oliosum
no non
in per-
y quo.
Dicit.
lebitio-
umus
ricen,
crebra
ra non
grande
urum
in por-
entiam
le sub-
oratio-
te no-
sifica-
in his
a quo.
sa. Ivo
de poe-
bapti-
ur no-
utis o-
ffilia ad
iano 10
cap. 22.
i illam,
Eman-
impla-
conu-
minus
de co-
post-
urina
se hoc
re vin-
eitur:
David
initiali
omino.
c. 117.
catum

cordis veniam prestari, aliter interpretanda sunt, quam ab eis exponantur. Negationem a namq. Petri secuta est satisfactio laebrymarum, & trina confessio Dominica dilectionis, qua penitus deletur peccatum trina negatione. Non ergo necessaria sibi erat certa satisfactio peccati, cuius totum vita tempus, obedientia impendebatur sus conditoris. Imitabatur enim illud propheticum: b [Declina a malo, & fac bonum.] & illud Esai: c [Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, &c.] Amplius horum nihil a peccatore exigitur. Non ergo illa auctoritate Leonis Papa satisfactio penitentiae negatur esse necessaria custodit delinquenti, sed et tantum, qui beatum Petram imitatus, hinc saculo penitus abrenuntiat, & castorum virtutum fontem in se funditus mortificat. Idem illud Ioanni i d Chrysostomi, [Lavens lacrymas delictum, quod pudor est voce confiteri.] & illud aliud, quod scribitur in epistola ad Hebraeos: e [Non tibi dico, ut te produas in publicis, neq. ut te apud alios accuset; sed obediare te volo Propheta dicenti, f revela Domino viam tuam. Ante Deum ergo tua confitere peccata, apud verum iudicium cum oratione delicta tua pronuntia, non 2 lingua, sed conscientia tua memoria: & tunc demum spera misericordiam te posse consequi, si habueris in mente peccata tua continue, malum nunquam adversus proximum tuum in corde retinebis.] non ita intelligendum est, ut sine confessione oris peccata dicantur dimitti, sed sine publica satisfactio. Secreta namq. peccata, secreta confessione, & occultis satisfactio purgantur: nec est necesse, ut qua semel sacerdoti confessi fuerimus, deinde constitemur, sed lingua cordis, non carnis apud iudicem verum ea iugiter confiteri debeamus. Hinc etiam idem Ioannes Chrysostomus g ait: [Nunc autem si recorderis peccatorum tuorum, & frequenter 3 ea in conspectu Dei pronunties, & pro eis clementiam eius depreceris, citius illa delobis. Si autem nunc oblitiscaris peccatorum tuorum, tuorum recorderis, & non eis, quando in toto mundo publicabuntur, & in conspectu profertur omnium tam amicorum tuorum, quam inimicorum, & sanctorum Angelorum, caelestiumq. virtutum. Non enim ad David solum dicebat: h [Qua in secreto fecisti, ego custode manifestabo:] sed etiam ad omnes nos hoc dicitur. Similiter & illud Proferri i intelligitur: [Qui crimen suum ultro agnoscat, & aut illud propriis confessionibus produat, aut nescientibus aliis, quales occulti sunt, &c.] [alii nescientibus: ad est, occulta confessione isti peccatum suum conscientibus, non publice illud manifestantibus. Item illud Propheta: [Dixi, k confitebor, & tu remisisti.] id est, remissibilem iudicasti l [impenitentem peccati mei.] Ita & illud Augustini intelligitur: m [Magna pietas Dei, ut ad solum promissionem peccata dimiserit, id est, remissibilia iudicaverit.] n Item ibidem. o [Votum pro opere reputatur, cum deest facultas confessionis.] Item p [voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem. Item illud: q [In quatuor, bona peccator conversus fuerit, &c.] converti dicitur, qui omnino vertitur: omnino vertitur, cuius opus, vox, & cogitatio ita mortificationi desinat peccati, sicut prius serverat iniquitati. Ita intelligitur & illud [convertimini i ad me, &c.] Item: r [scindite corda vestra, & non vestimenta] eis dicitur, qui nulla interiori satisfactio procedente, sed sola exteriori se Deum posse placare confidunt. Item causa qua de leprosi mandati, vel de Lazaro resuscitato inducitur, ad contritionem cordis, non ad remissionem referenda sunt. Obstinatio enim animi, & confessio contemptus, quaedam mors est impietatis, & lepra superbia, a qua quisq. resuscitatur dum sibi per gratiam dolor delicti, & votum confessionis inspiratur. Ad hunc etiam

articulum pertinent ea, qua de viventiibus, vel in luce ambulantibus, vel dilectionem Dei habentibus, vel de habitaculo a virtutis Sanctis facti dicta sunt: ut hoc omnia quisq. dicatur, accutus ex cordis contritione quam habet, non ex plenaria peccati remissione, quam nondum invenit. Sicut enim in baptismo remittitur peccatum, & tamen ejus poena referatur, sic per contritionem cordis quisq. a Deo resuscitatur dicitur, licet adhuc reatu peccati teneatur. Non ergo praesumptis auctoritatibus vel argumentis, sui confessione oris, & satisfactio operi aliqui probatur a peccato mundari.

2 pars. Econtra auctoritas illa Ioanni Chrysostomi b, & Proferri c contra mentem auctoris extorta videtur. Non enim dicitur [non dico tibi, ut te publice accuset] sed [non dico tibi, ut apud alios te accuset.] Sic & Proferri non ait [omnibus] sed simpliciter [alii nescientibus.] Unde evidentissime 4 datur intelligi, quod sine confessione oris peccata possunt deleri. Ea vero, qua ad exhortationem penitentiae & confessionis dicta sunt, non sunt sententia contraria videtur. Vel enim sunt verba exhortationis, non iustitiae, sicut illud, d [Confitemini alterutrum peccata vestra, &c.] vel si qua iubenda sunt dicta, & item de eadem in alibus f Apostolorum legitur dixisse: [Penitentiam agite, & baptizetur unusquisq. vestrum.] Quod de interiori poenitentia, non exteriori dicitur accipitur. De exteriori vero poenitentia Ambrosius ait g super epistolam ad Romanos: [Gratia Dei in baptismo non quaerit veniam, vel plangitur, non opus aliquod, sed solum contritionem h cordis, & omnia grati condita.] q Quia ergo, i ergo de poenitentia iubendo dicta sunt, non ad exteriorem, ut diximus, sed interiorem referenda sunt, sine qua nullus unquam Deo reconciliari poterit. q Illud autem dicitur, quo quisq. negatur veniam posse consequi, nisi prius contritionem, peccati sibi verum poenitentiam, non hinc sententia inveniatur. Nullus enim esset peccato mundari, nisi peccati passus fuerit poenitentiam. Sed aliud est peccatum sacerdoti confessi, & eius arbitrio de peccato satisfactio: atq. aliud, Deo corde confiteri, & secreta satisfactio peccatorum in seipso punire. Est enim poenitentia, ut ait k Augustinus dolor cordis, quo quisq. in seipso, quod deliquit, quod delictum idem aut in seipsum 30. exponitur: [Quoniam 5 iniquitatem meam ego agnosco.] l [sic Deus misericordiam dat, ut servet veritatem, ut non peccata eius sint impunita, cui ignoscit.] Ignoscit enim seipsum poenitenti. Misericordia est, quod homo literatur, veritas, quod peccatum puniatur. Idem in Psalmum 84. [Veritas de terra orta est] id est, confessio ab homine, ut se accuset, & sic iustitia de caelo profertur, ut publicanus m confitemi rediit iustitiam: iustitia de caelo profertur: quasi Deus dicat, parcamus huic, quia non peccat sibi, ignoscimus, quia agnoscit.] & infra. [De caelo ergo iustitia profertur, id est, a Deo data est iustificatio confitenti.] q Hinc ergo secreta satisfactio levium, sive occultorum criminum Deo referenda est, nec sine poena relaxari probatur, qua sic expiari dicuntur. Ea vero, qua de publica satisfactio, vel oris confessione dicuntur, in publicis & manifestis criminibus intelligenda sunt. Peccata namq. Nabuchodonosor n, qua propheta misericordia de eleemosynis redimi fuisse, peccata quoq. Nivitarum o, qua publica satisfactio expiata sunt, amilii nota erant. l

a Luc. 22. b Psal. 36. c Esa. 11. d Ambrosii sup. ep. c. lavent. Sent. 4. dist. 17. e Ioann. Chrysostom. homil. 31. in epist. ad Hebraeos. f Psal. 36. g In ead. 3. hom. h 2. Reg. 11. i Sup. ead. fu. illius. k Psal. 31. sup. ead. dixi. l al. iudicasti. m Sup. ead. Magna. n al. iudicaverit. o Sup. ead. si cui. p Sup. ead. facultas. q Ezech. 33. r Sup. ead. convertimini, & scindite. s Ibidem.

a al. habitaculo. b Sup. in hoc eod. tractatu Gratiani. ex parvul. 31. ad Hebr. c Sup. ead. facultas. d Lac. 1. e Sup. pra. c. 3. s. omnes. & infra, de conse. dist. 4. e. omnia. f Alia. g Ad c. 11. infra de consec. dist. 4. sine poenitentia. Secura. h dist. 4. h al. ex corde professionem. i Supra. multum dicitur. k In lib. de vera & falsa poenitentia. c. 1. infra. dist. 3. poenitentia. l Sumpsa sententia, non verba. m Lac. 11. n Dan. 4. o Iona 3.

poenitentia (ut Augustinus a reatu) publico eget remedio. & Fructus itaq; auctoritatibus pro manifestis omnibus manifestis peccatis ostendenda satisfactio, & oris confessio. Latentia vero peccata non probantur sacerdoti necessario confitenda, & ejus articuli ostendenda.

3. par. Econtrā ea, quae in assertione hujus sententia dicta sunt, parum veritate nituntur, parum ponderare carent. Sine contentione etenim cordis nullum peccatum posse dimitti, occultis vero peccatis fieri satisfactio, publica quoq; manifesta poenitentia exprimitur, si facultas confitendi non defuerit, aliquid grave delictum cogit, auctoritas penitus probatur adversum. Quomodo enim fundum auctoritatem Leonis b. Papa sine supplicatorio peccata indulgentia nequit obtineri, si sine oris confessione peccata ipsius emundari? Quis enim supplicabit pro peccato, quod usque? Item, quomodo secundum Augustinum c. frustrat elicitur, qui sine arbitrio sacerdotis poenitentiam agit, si sine oris confessione criminis indulgentiam impetrat? Item. Quomodo secundum Ambrosium d. jus legandi & solvendi solis sacerdotibus a Domino creditur esse permissum, si quisq; suo arbitrio seipsum peccandi ligat, vel secreta poenitentia, secundum Prosperum, in seipsum seorsum profert excommunicationis, atq; post satisfactioem abq; sacerdotis iudicio seipsum Deo, vel altari ejus reconstituit? Non sunt haec praemissa auctoritatibus consentanea: si: multorum exemplis probantur adversa. Etiliam e namq; Aristophanes tibi epist. Dominus se fecerat: non tamen, ut seipsum peccatis & matre puella, Petro quoq; Jacobo, & Joanne, tunc i redidit. In qua morditer instrumur, ut secreta peccata, quae per mortem puella intelliguntur, non nisi supplicationibus recitatis, quae per patrem & matrem puella designantur, & sacerdotum ministeria, qui per Petrum & ceteros intelliguntur, a Domino excommunicatione duntaxat. Item in Levitico, g. (Qui domum suam, vel agrum Domini servavit h. vel consecraverit, non potest esse sacerdos, nisi fuerit sanctuarium, sacerdotis quoq; (non ipse) supplicatio emundationem usq; ad jubileum.) In quo similiter dicitur, quod quicumq; domum consecravit, vel agrum conversionem pro poenitentia Domino offerre, atq; pretio honorum operum de novo sua conversione seipsum voluitere voluerit, non potest sui sacerdos, nisi sit sanctuarium, id est, operibus poenitentiae, facta sit poenitentia. Unde veniens ad se verbum b. Joannes non ait poenitentiam, sed i poenitentiam, vel fructus poenitentiae, sed aliter (dicitur) ut pro qualitate videbitur peccatorum, qualitate sit poenitentia operum. Non enim par debet esse fructus bono operi, qui nihil, vel parvum deliquit, atq; ejus, qui grandis nocens. Metanquam nullus criminis sibi conscius usum se de se rebus fieri prebet: hunc tanquam multo gravatum, etiam a levis tempore oportet. In k. jubileo plena remissio praesolatur. Unde per unum perfectis peccatis remissio figuratur. Sando ergo poenitentiam amorem usq; ad jubileum suppulat, eam e poenitentia poenitentia tempora desinuntur, quibus quisq; plenam poenitentiam remissionem inveniat. Non enim (sicut Hefchius l. ait) poenitentia poenitentia statim post desinit poenitentiam quisq; a peccatis plene mundatur. Cum ergo, ut ex praemissis colligitur, poenitentia poenitentia sacerdotis desinuntur, evidentissimè oportet, sine confessione propria vicia peccata non dimitti. Quia enim poenitentia poenitentia aliter praesiget, nisi primum peccata sua sit manifestare caraverit. Item. Taciturnitas peccati ex superioribus dicitur. Ideo enim peccatum suum quisq; celare desiderat, ut nequam sua alia manifesta fiat: ne talis reputetur apud homines fore, qualem se jam dudum exhibuit de uno con-

spectui. Quod ex fonte superbia nasci nulli dubium est: speciet enim superbia est, se velle videri iustum, qui peccator est; atq; hypocrita concinatur, qui ad imitationem primorum parentum tergiversatione verborum peccata sua levigare contendit, vel sicut Cain, a peccatum suum reticendo penitus suppressere quavit. Ubi autem superbia regnat, vel hypocrisis, humilitas locum habere non potest. Sine humilitate vero alicui veniam sperare non licet. Nec ergo, ubi est taciturnitas confessionis, venia est speranda criminis. Probatur hoc idem auctoritate Augustini, qui in libro de vera & falsa poenitentia, cap. 10. ait.

- 1 ¶ Ioannis Chrysostomi] Supra ead. c. lachryma. notatum est haec verba esse b. Ambrosii, quem citat Magister sententiarum.
- 2 ¶ Non lingua] Grace est, ἡ γλῶττις, ἢ ἡ μὴ τῆ γλῶττις, ἢ ἡ τῆ γλῶττις, ἢ ἡ τῆ γλῶττις. id est, praesens fundens, si minus lingua, at saltem memoria.
- 3 ¶ Et frequenter] συνεχῶς αὐτὸς ἑσθ' ὀφείλει τοῦ Θεοῦ, ἢ τῆς αὐτοῦ δειῖ. id est, assidue illa offeras Deo, & pro ipsis deprecereis.
- 4 ¶ Vnde evidentissimè] Loquitur ex persona adversam partem sustinentis. Vere enim ex illi auctoritatibus non hoc intelligitur. Qui enim sacerdoti tanquam Deo conficitur, ut minimè dicitur se apud alios accusare, sed potius resecutionibus aliis seipsum punire. Ac manifestè Chrysostomus dicit id, quod nunc negatur dicere. Non dico, inquit, tibi, publica te ipsum, neque apud alios te accusa. Hoc enim secundum membrum valet, eadem ac primum: ut apud alios se accusare, sit idem, quod seipsum publicare. Quare paulo post Gratianus ipse haec, quae nunc afferuntur, refellit. Econtrā ea, quae in assertione, &c.
- 5 ¶ Quoniam iniquitatem] His, & in aliis duobus sequentibus locis, non refert ipsa omnino verba b. Augustini, sed sententiam.
- 6 ¶ Levitico] itidem & hoc loco refertur sententia Levitico in c. 27. non ipsa verba: idemq; paulo post fit de Hefchis.

C. LXXXVIII.

Qvem poenitet, b. omnino poeniteat, & dolorem la-chrymis ostendat, repraesentet vitam suam Deo per sacerdotem, praevieniat iudicium Dei per confessionem. Praecepit enim Dominus mundandis d. ut ostenderent ora sacerdotibus, docens corporali praesentia confitenda peccata, non per nuntium, non per scriptum manifestanda. Dixit enim [Ora monstrate] & [Omnes] non unus pro omnibus: non alium statuat nuntium, qui pro vobis offerat munus a Moysse statutum, sed qui per vos peccatis, per vos erubescatis. Erubescencia enim ipsa partem habet remissionis. Ex misericordia enim hoc praecipit Dominus, ut neminem poeniteret in occulto. In hoc enim quod per seipsum dicit sacerdoti, & erubescencia vincit timorem offensi, fit venia criminis. Eit enim per confessionem veniale, quod criminale erat in operatione: & si non statim purgatur, fit tamen vitale, quod commiserat mortale. Multum enim satisfactionis obtulit, qui erubescencia dominans, nihil eorum, quae commisit, nuncio Dei denegavit. Deus enim misericors f. & iustus est; sicut conservat misericordiam in iustitia, ita & iustitiam in misericordia. Opus enim est misericordiae, peccanti peccata dimittere: sed oportet, ut iustus misereatur iuste. Oportet enim, ut non solum quid, sed in quo doleat, consideret, si dignus est, non dico, iustitia, sed misericordia. Iustitia enim sola damnat, sed dignus misericordia est, qui spirituali labore petit gratiam. Laborat enim mens patiendò erubescencia, & quoniam verecundia magna est poena, qui erubescit pro Christo, fit dignus misericordia. Vnde patet, quod quantò,

a Gen. 4. b Sent. 4. dist. 17. c. Luc. 17. d Al. man. dicit. e Levit. 9. f. al. qui misericors.

a. Sen. 4. dist. 17. Beata ad c. l. Luca, ex Aug. & ad cap. 5. Marc. & in 10. b. Supra ead. multiplex. c. Supra ead. agit. d. Supra ead. verbum. e. Matth. 9. f. Al. vna. g. Ead. loc. 17. h. Al. utendo consecraverit. i. Luc. 3. B. Gregorius in homil. 20. in evangelia. k. Levit. 25. l. In lib. 7. ad cap. 11. Levitici: & ibi in glossa ordin. habetur sententia. Sen. 4. dist. 17.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pluribus confitebitur in spe venie turpitudinem criminis, tanto facilius consequetur misericordiam remissionis. Ipsi enim sacerdotes plus jam possunt proficere, plus confitentibus parcere. Quibus enim remittunt, remittit Dominus. Lazarum enim a de monumento jam suscitatum obiit Dominus discipulis solvendum, per hoc ostendens potestatem solvendi concessam sacerdotibus. Dixit enim. Quodcumque solveritis super terram, solvetur & in caelis. hoc est, ego Deus, & omnes ordines celestis militiae, & omnes sancti in gloria mea laudant, vocant, & confirmant, quos ligatis, & solvitis. Non dixit, quos putatis ligare aut solvere, sed in quos exercetis opus iustitiae aut misericordiae. Alia autem opera vestra in peccatores non agnoscit. Quare, qui h. confiteri vult peccata, ut inveniat gratiam, quare sacerdotem scientem ligare & solvere, ne, cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui eum misericorditer monet & petit, ne ambo in foveam cadant, quam stultus evitare noluit. Tanta itaque vis confessionis est, ut si deest sacerdos, confiteatur proximo. Saep enim contingit, quod poenitens non potest confiteri coram sacerdote, quem desiderant nec locus, nec tempus offert. Et si ille cui confitebitur, potestatem solvendi non habet, fit tamen dignus, venia ex sacerdotis desiderio, qui socio constituitur turpitudinem criminis. Mundati enim sunt leprosi, dum irent ostendere ora sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde & patet Dominum ad cor respicere, dum ex necessitate prohibentur ad sacerdotes pervenire. Saep quidem eos quarunt sani & laeti: sed dum quarunt, antequam ad eos perveniant moriuntur. Sed Dei misericordia est ubique, qui & iustus & novit parcere, etsi non tam cito, sicut solveretur a sacerdote. Qui ergo confiteatur, omnino sacerdoti meliori, quam potest confiteatur: & si peccatum occultum est, sufficiat saltem in notitiam sacerdotis, ut grata sit oblatio muneris. Nam d. in resurrectione filiae principis pauci interfuerunt qui viderent. Nondum enim erat sepulta, nondum extra portam, civitatis delata, nondum extra domum in notitiam deportata. Intus & resuscitavit, quam intus invenit, relictis solis Petro, & Joanne, & Jacobo, & patre, & matre puella, in quibus figuratim continentur sacerdotes ecclesiae. Quos autem extra invenit, animadvertendum est, quomodo suscitavit. Flebat enim turba post filium viduae. Flevit Martha, & Maria supplicantes & pro fratre. Flebat etiam turba, qua Mariam fuerat servata, lachrymis Mariae admonita. In quo docemur publice peccantibus non propium, sed ecclesiae sufficere meritum.

1 ¶ Vitale] In originali est, veniale, sed aderat glossa.
 2 ¶ Et iustus] Si consideretur tota orationis series, videtur legendum, & iustus, veruntamen omnes codices collati concordant cum I. Ilione Gratiani.

C. LXXXIX. ¶ Sufficit illa confessio, qua primum Deo, deinde sacerdoti offertur.

Item Leo Papa, epist. 78. al. 80.

9 Quamvis h. plenitudo fidei videatur esse laevis erubescere, quae propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur, tamen quia non omnium huiusmodi sunt peccata, ut ea, qui poenitentiam possunt, non timeant publicare, removeatur tam improbabili confuetudo: ne multi a poenitentiae remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metuent inimicis suis sua facta referare, pro quibus possunt legum constitutione peccelli. Sufficit enim illa confessio, qua

2 al. quem. Sent. 4. dist. 18. b. Infra, distinct. 6. qui vult. Sent. 4. dist. 17. c. Luc. 17. d. Luc. 18. e. Luc. 17. f. Joann. 1. g. supplicans.] orig. h. Sent. 4. dist. 17. i. Supra ead. sufficit.

primum Deo offertur, tum etiam sacerdoti: qui pro delictis poenitentium peccator accedit. Tunc enim deum plures ad poenitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis.

Quibus auctoritatibus, vel quibus rationum firmiter tenet, sententia satisfactum & confessionis immutari medium invenit exposuimus. Qui autem hanc potius adhibendam sit, in illius iudicio referatur. Vtriusq. enim fautores habet scripturae & rationis verba.

1 ¶ Lectoris iudicio] Certissimum est, & pro certissima habendum, peccati mortali necessarium esse confessionem sacramentalem, eo modo ac tempore adhibitam, quo in concilio Tulianensi post alia concilia est constitutum.

C. XC.

Unde Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus ait in poenitentia suo.

Q Vidam a Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Graci i. Quidam vero sacerdotibus confitenda esse peccentur, ut tota fere sancta ecclesia. Quod utrumque non sine magno fructu fit intra sanctam ecclesiam: ita duntaxat, ut Deo, qui remissor est peccatorum peccata nostra confiteamur, & hoc perfectiorum est, ut cum David dicamus: b [Delictum meum cognovit tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi, & confitebor adversum me iniustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.] Sed c. tamen 2 Apostoli institutio nobis sequenda est, ut confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro invicem, ut salvemur. Confessio itaque, quae soli Deo fit, quod est iustorum, purgat peccata. Ea vero, quae sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgantur peccata. Deus namque salutis & sanitatis auctor & largitor, plerumque hanc praebet suae poenitentiae medicinam, invisibili administratione, plerumque medicorum operatione.

¶ Burchardus etiam & Leo, caput hoc citant ex poenitentia Theodori. In capitularibus adjectis, cap. 13. haec leguntur. Quidam Deo solummodo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero sacerdotibus confitenda esse peccentur. Quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam ecclesiam: ita duntaxat, ut & Deo, a quo est remissio peccatorum, confiteamur peccata nostra, & cum David dicamus, [delictum meum cognovit tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi: dixi, & confitebor adversum me iniustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei:] & secundum Apostoli institutionem confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro invicem, ut salvemur. Confessio itaque, quae Deo fit, purgat peccata, ea vero, quae sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgantur peccata. Deus namque salutis & sanitatis auctor & largitor est plerumque medicorum operatione. In concilio Carthaginiensi c. 33. eadem fere habentur, addita ad miram vocem, quibus & nonnullis aliis in extrema clausula, quae notantur.

1 ¶ Ut Graci] Haec verba, stemm, illa, ut tota fere sancta ecclesia, & illa, & hoc perfectiorum est, & illa, Quod est iustorum, absunt quemadmodum a capitulari, ita etiam a concilio.

2 ¶ Sed tamen Apostoli] In capitulari & concilio postea adducit oratio, & priori illi membro, ut & Deo, & c. redditur nunc alterum membrum huius verbi, & secundum Apostoli institutionem, & c.

3 ¶ Sua poenitentiae medicinam] In concilio atq. apud Burchardum & Ivonem legitur, suae poenitentiae. A capitulari autem (propterea ex ipso latrone animadverti potest) totum illud primum abest periodi membrum.

2 In caput adjectis, c. 33. In Carth. concilio c. 33. Burch. l. 19. c. 11. Leo p. 15. c. 155. b. Psalm. 31. c. Et secundum Apostoli institutionem confiteamur: d. al. sanitatis.

DISTIN

